

Nr 13.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden; given Stockholms slott den 30 december 1941.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag samt Kungl. Maj:ts och kyrkomötets däri omnämnda skrivelser vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att med bifall i övrigt till de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt, antaga

dels härvid fogade, av kyrkomötet för dess del godkända förslag till

1) lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte,

2) lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad och

3) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval,

dels ock härvid fogade förslag till

4) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel

ävensom godkänna härvid jämväl fogade förslag till

5) kungörelse om ändrad lydelse av 5 § 2 mom. familjepensionsreglementet för prästerskapet den 28 november 1941 (nr 904).

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Förslag

till

L a g

**om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863
(nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte.**

Härigenom förordnas, att §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

§ 2.

Svenska kyrkans ombud skola vara samtliga biskopar i stiftet, eller, där någon av dem har förfall, den bland stiftets präster, som domkapitlet i hans ställe väljer; fyra bland teologiska fakultetens professorer, två från vardera av rikets universitet; en vald, med fullmakt å ordinarie ämbete eller tjänst försedd prästman från vart stift; så ock av lekmän valda ombud, nämligen ett från Visby stift, två från vardera av de övriga stiftet samt fem från det eller de valdistrikt, Konungen med avseende å förhandenvarande förhållanden bestämmer. Cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen må ock vid mötet närvara och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten, där de ej äro till ombud vid mötet valda.

§ 4.

I val av de prästerliga ombuden deltaga alla inom distriktet kyrkoskrivna, till prästämbetets utövning berättigade prästmän.

Valet förrättas — — — mötet deltaga.

§ 5.

Inom varje — — — är stadgat.

Två eller — — — sig förena.

Vid val av lekmännens ombud utgör Visby stift ett och vardera av de övriga stiftet två valdistrikt. De särskilda valdistrikten bestämmas till sitt omfång av Konungen.

Samtliga de — — — avgör lotten.

För varje — — — mötet deltaga.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av § 2 se 1903:109 s. 2, av § 4 se 1893:77 s. 1 och av § 5 se 1920:780.

Förslag

till

L a g

om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad.

Härigenom förordnas som följer:

Det särskilda domkapitlet för Stockholms stad skall upphöra den dag, då förordnande att Stockholms stad tillika med vissa kringliggande områden skall utgöra ett särskilt stift träder i kraft. I följd härav upphäves från och med samma dag vad om nämnda domkapitel och pastor primarius i Stockholm stadgas i lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel och förordningen den 11 februari 1687, huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas, så ock vad därom eljest må finnas i lag eller särskild författning föreskrivet.

De mål och ärenden, vilka vid den nya stiftsindelningens ikraftträdande äro anhängiga hos domkapitlet för Stockholms stad, skola överlämnas till fortsatt handläggning av domkapitlet i Stockholms stift.

Om förordnande och val första gången av ledamöter jämte suppleanter i domkapitlet i Stockholms stift äger Konungen föranstalta innan den nya stiftsindelningen träder i kraft. För sådant förordnande och val skall, såvitt ske kan, tillämpas vad med avseende å domkapitlen i allmänhet i motsvarande hänseende finnes i lagen om domkapitel stadgat och eljest vad Konungen särskilt föreskriver.

Förslag

till

L a g**om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759
om biskops- och superintendentsval.**

Härigenom förordnas, att stadgandet i 9 mom. förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval angående lektorers rösträtt vid sådant val skall upphöra att gälla samt att 3 mom.¹ samma förordning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3:o.

Till detta val kallar prostern i varje kontrakt eller, om han är av laga förfall hindrad, den i hans ställe är förordnad alla till prästämbetets utövning behöriga prästmän, som inom kontraktet innehava ordinarie prästerlig tjänst eller sådan särskild prästerlig tjänst, som i 47 § lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster avses, eller anställning vid allmän undervisningsanstalt, så ock annan till prästämbetets utövning behörig, inom stiftet tjänstgörande prästman, som är inom kontraktet kyrkoskriven.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 3 mom. se 1916:93.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i vissa delar av förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlö-
nande jämte nya grunder för dispositionen
av därtill avsedda medel.

Härigenom förordnas, att punkterna 6:o och 21:o förordningen den 27 november 1936 med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlö-
nande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel skola erhålla änd-
rad lydelse på sätt nedan angives.

6:o.

Följande biskopar skola i kontant lön för år åtnjuta
dels grundlön med här nedan angivna belopp, nämligen

ärkebiskopen 29,000 kronor

biskopen i Linköpings stift 21,000 »

— — —
» i Luleå » 21,000 »

» i Stockholms » 21,000 »

dels ock — — — statens befattningshavare.

Biskopen i — — — berörda befattning.

21:o.

a) — — —

e) Likaledes skall kyrkofonden tillföras ersättning av statsverket för det
ränteanslag i kronotonde, för vilket gottgörelse utgått till innehavaren av
pastor primarietjänsten i Stockholm.

—————
Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1942.
—————

Förslag

till

Kungörelse

**om ändrad lydelse av 5 § 2 mom. familjepensionsreglementet för prästerskapet
den 28 november 1941 (nr 904).**

Härigenom förordnas, att 5 § 2 mom. familjepensionsreglementet för prästerskapet den 28 november 1941 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

5 §.

2. För följande — — — tillämpas

a) — — —

b) de familjepensionsunderlag — — — särskilt angivas:
för *ärkebiskopen* — — — för år, samt
för *extra ordinarie* — — — för år.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1942.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge kyrkomötets skrivelse den 18 november 1941, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet den 17 oktober 1941, nr 8, om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden.

Föredraganden anför:

I sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 november 1941, nr 13, har kyrkomötet förklarat sig dels icke hava något att erinra mot det med Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet den 17 oktober 1941, nr 8, framlagda förslaget om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden, dels ock godkänna de vid Kungl. Maj:ts omförmälda skrivelse fogade förslagen till

1) lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte,

2) lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt

3) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendenterval.

Efter kyrkomötets behandling av den föreliggande frågan har till mig inkommit en framställning från kontraktsprosten i Södertörns kontrakt David Froste m. fl., vari på anförda skäl yrkas, att den del av Strängnäs stift, som skall införlivas med det blivande Stockholms stift, måtte begränsas att omfatta Saltsjöbadens, Nacka och Huddinge samt, eventuellt, Tyresö församlingar. Jag får erinra om att en vid årets kyrkomöte väckt motion i samma syfte blev av kyrkomötet avslagen. För egen del har jag icke funnit anledning att på grund av vad till stöd för det nu gjorda yrkandet andragits frångå mitt tidigare framlagda förslag beträffande områdestilldelningen för det nya stiftet.

På sätt jag vid anmälan den 26 september och den 17 oktober 1941 av Stockholms stiftsfråga framhållit bör en blivande innehavare av biskopsämbetet i Stockholms stift, i avvaktan på att tjänstebostad kan bli för honom anordnad, tillerkännas kontant hyresersättning med skäligt belopp. Byggnadsstyrelsen hade funnit sådan ersättning kunna tills vidare bestämmas till 6,000 kronor för år. I yttrande över vissa anslagsfrågor i samband med inrättandet av ett Stockholms stift har emellertid statskontoret beträffande avvägningen av omförmälda hyresersättning uttalat, att den föreslagna ersättningen borde reduceras. För egen del har jag med hänsyn till rådande hyrespriser i huvudstaden icke funnit anledning att frånga byggnadsstyrelsens förslag såsom ett maximibelopp, varmed man under nuvarande förhållanden bör räkna. Det närmare bestämmandet av hyresersättningens belopp, vilket skall ankomma på Kungl. Maj:t, synes härvid böra ske sålunda, att den blivande tjänstinnehavaren medges ersättning — inom angivna gräns — för sina faktiska utgifter i förevarande hänseende. Jag vill erinra om att, när frågan om biskopens inflyttning i en för honom iordningställd tjänstebostad framdeles aktualiseras, denne torde, jämlikt grunderna för stadgandena under punkt 13:o i biskopsavlöningsförordningen, kunna tillerkännas särskild gottgörelse för av flyttningen föranledda utgifter. Såväl hyresersättningen som i sist berörda fall ifrågakommande gottgörelse bestridas ur kyrkofonden.

Frågan om kostnaderna för det nya domkapitlets verksamhet ber jag att få upptaga till närmare behandling i sammanhang med min anmälan av anslagsäskandena för nästkommande budgetår för övriga domkapitel och för stiftsnämnderna.

På sätt jag redan vid min tidigare anmälan av frågan om Stockholmsstiftets inrättande omnämnt påkallas därav vissa ändringar i biskopsavlöningsförordningen, ecklesiastik boställsordning, prästlöneregleringslagen och kyrkofondslagen. Förslag härtill äro fogade vid statsrådsprotokollet för den 26 september 1941. Med avseende å förslaget till ändringar i biskopsavlöningsförordningen har jag låtit i fråga om stadgandet under punkt 21:o vidtaga en mindre jämkning av redaktionell natur. Till förslagen om ändringar i de tre sistnämnda av dessa författningar anhåller jag, enär i samma lagar i annat sammanhang erfordras ytterligare ändringar, att få senare återkomma.

Med hänsyn till den i och med stiftsbildningen skeende indragningen av det nuvarande pastor primarieämbetet erfordras slutligen viss ändring jämväl i det nyligen utfärdade familjepensionsreglementet för prästerskapet. Jag har låtit inom ecklesiastikdepartementet utarbeta ett förslag till kungörelse beträffande den härutinnan behövliga ändringen. Förslaget torde få såsom bilaga¹ fogas till statsrådsprotokollet för denna dag.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade kungörelseförslaget, har här uteslutits.

Departementschefens hemställan.

Under återopande av vad nu och till statsrådsprotokollen för den 26 september och den 17 oktober 1941 i ämnet anförts, hemställer föredraganden härefter, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att i enlighet med vad i dessa protokoll närmare angivits

A) medgiva, att från och med den 1 juli 1942 vissa kring Stockholm belägna områden må fränskiljas de stift, de för närvarande tillhöra, för att jämte huvudstaden bilda ett särskilt stift med benämningen Stockholms stift och med biskopssäte i Stockholm,

B) medgiva, att innehavaren av biskopsämbetet i det nya stiftet må tills vidare och intill dess tjänstebostad för honom, jämlikt vad därom är stadgat, må bliva anordnad, åtnjuta hyresersättning med ett belopp av högst 6,000 kronor för år,

C) godkänna en reglering övergångsvis av befodringsförhållandena för de av den nya stiftsbildningen berörda prästerna samt

D) under förutsättning av bifall till hemställan under A)

dels antaga de av kyrkomötet för dess del godkända förslagen till lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte, lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval,

dels antaga det inom ecklesiastikdepartementet uppgjorda förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel,

dels ock godkänna inom ecklesiastikdepartementet uppgjort förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 5 § 2 mom. familjepensionsreglementet för prästerskapet den 28 november 1941 (nr 904).

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Astrid Charpentier.

BILAGOR:

Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 8, till kyrkomötet om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden; given Stockholms slott den 17 oktober 1941 Bilaga 1.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden m. m. Bilaga 2.

Bilaga 1.

Nr 8.

Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden; given Stockholms slott den 17 oktober 1941.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över eklestastikärenden för den 26 september 1941 och denna dag samt av protokollet i lagrådet den 6 oktober 1941 vill Kungl. Maj:t härmed inhämta kyrkomötets yttrande dels över däri angivna förslag om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden, dels och huruvida kyrkomötet godkänner härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte,
- 2) lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt
- 3) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Förslag

till

L a g

**om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863
(nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte.**

Härigenom förordnas, att §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

§ 2.

Svenska kyrkans ombud skola vara samtliga biskopar i stiftet, eller, där någon av dem har förfall, den bland stiftets präster, som domkapitlet i hans ställe väljer; fyra bland teologiska fakultetens professorer, två från vardera av rikets universitet; en vald, med fullmakt å ordinarie ämbete eller tjänst försedd prästman från vart stift; så ock av lekmän valda ombud, nämligen ett från Visby stift, två från vardera av de övriga stiftet samt fem från det eller de valdistrikt, Konungen med avseende å förhandenvarande förhållanden bestämmer. Cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen må ock vid mötet närvara och delta i överläggningarna, men ej i besluten, där de ej äro till ombud vid mötet valda.

§ 4.

I val av de prästerliga ombuden delta alla inom distriktet kyrkoskrivna, till prästämbetets utövning berättigade prästmän.

Valet förrättas — — — mötet delta.

§ 5.

Inom varje — — — är stadgat.

Två eller — — — sig förena.

Vid val av lekmännens ombud utgör Visby stift ett och vardera av de övriga stiftet två valdistrikt. De särskilda valdistrikten bestämmas till sitt omfång av Konungen.

Samtliga de — — — avgör lotten.

För varje — — — mötet delta.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av § 2 se 1903: 109 s. 2, av § 4 se 1893: 77 s. 1 och av § 5 se 1920: 780.

Förslag

till

L a g

om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad.

Härigenom förordnas som följer:

Det särskilda domkapitlet för Stockholms stad skall upphöra den dag, då förordnande att Stockholms stad tillika med vissa kringliggande områden skall utgöra ett särskilt stift träder i kraft. I följd härav upphäves från och med samma dag vad om nämnda domkapitel och pastor primarius i Stockholm stadgas i lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel och förordningen den 11 februari 1687, huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas, så ock vad därom eljest må finnas i lag eller särskild författning föreskrivet.

De mål och ärenden, vilka vid den nya stiftsindelningens ikraftträdande äro anhängiga hos domkapitlet för Stockholms stad, skola överlämnas till fortsatt handläggning av domkapitlet i Stockholms stift.

Om förordnande och val första gången av ledamöter jämte suppleanter i domkapitlet i Stockholms stift äger Konungen föranstalta innan den nya stiftsindelningen träder i kraft. För sådant förordnande och val skall, såvitt ske kan, tillämpas vad med avseende å domkapitlen i allmänhet i motsvarande hänseende finnes i lagen om domkapitel stadgat och eljest vad Konungen särskilt föreskriver.

Förslag

till

L a g**om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759
om biskops- och superintendentsval.**

Härigenom förordnas, att stadgandet i 9 mom. förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval angående lektorers rösträtt vid sådant val skall upphöra att gälla samt att 3 mom.¹ samma förordning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

3:o.

Till detta val kallar prostén i varje kontrakt eller, om han är av laga förfall hindrad, den i hans ställe är förordnad alla till prästämbetets utövning behöriga prästmän, som inom kontraktet innehava ordinarie prästerlig tjänst eller sådan särskild prästerlig tjänst, som i 47 § lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster avses, eller anställning vid allmän undervisningsanstalt, så ock annan till prästämbetets utövning behörig, inom stiftet tjänstgörande prästman, som är inom kontraktet kyrkoskriven.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 3 mom. se 1916: 93.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 26 september 1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER,

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet frågan om en reformering av kyrkostyrelsen för Stockholm och vissa i samband därmed upptagna spörsmål samt anför härutinnan:

Till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 21 mars 1941 lämnade jag en närmare redogörelse för de otillfredsställande förhållanden, som sedan gammalt äro rådande i avseende å organisationen av kyrkostyrelsen för huvudstaden. Jag erinrade om att vidlyftiga utredningar sedan länge föreligga angående en särskild stiftsbildning innefattande Stockholms stad, varigenom den med många olägenheter förbundna undantagsställning, som Stockholm alltjämt intager inom den kyrkliga administrationen, skulle bringas att definitivt upphöra. Jag framhöll vidare, bland annat, att en sådan stiftsbildning — då för huvudstaden redan och av gammalt funnes en kyrkligt-administrativ enhet med eget domkapitel — icke kunde vid ett sakligt bedömande anses liktydig med en utökning av stiftens antal i riket. Det vore här närmast fråga om en utbyggnad av en redan bestående organisation, som hittills icke kunnat effektivt utnyttjas.

Om styrkan av de saksäl, vilka tala för att söka bringa denna gamla stiftsindelingsfråga till en slutlig lösning, har någon tvekan icke kunnat råda. Då jag likväl vid min anmälan av detta ärende den 21 mars 1941 ansåg mig böra avstå från att då föreslå omedelbara åtgärder i sådant syfte och i stället begränsade mitt förslag till vissa partiella reformer på den gällande reglerings grund, bestämdes mitt ståndpunktstagande, på sätt jag också uttryckligen framhöll, uteslutande av hänsynen till de rådande tidsomständigheterna.

Sedan Kungl. Maj:t på min därom gjorda hemställan genom proposition till innevarande års riksdag nr 201 förelagt riksdagen vissa lagförslag, innebärande en förändrad ordning vid tillsättning av det för närvarande lediga

pastor primarieämbetet ävensom viss utvidgning av ämbetsbefogenheterna för innehavaren av denna befattning, har riksdagen i skrivelse den 4 juni 1941, nr 285, dels anmält, att berörda proposition icke bifallits av riksdagen, dels ock, i anledning av i ärendet väckta motioner, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga under förnyat övervägande frågan om inrättande av ett särskilt stift med egen biskop för Stockholm med omnejd samt, efter den ytterligare utredning som kunde finnas erforderlig, förelägga riksdagen förslag i ämnet.

I anledning av riksdagens sålunda intagna ståndpunkt och då det bör undvikas att den nuvarande vakansen å pastor primarieämbetet utsträcker någon längre tid med därmed förbundna uppenbara risker för ett ytterligare försvagande av den härvarande kyrkoledningens ställning, har jag utan dröjsmål låtit företaga de kompletterande utredningar, som med hänsyn till frågans ändrade läge befunnits påkallade. Jag anhåller härmed att få underställa Kungl. Maj:ts prövning ett inom ecklesiastikdepartementet utarbetat förslag till en sådan ändring i den gällande kyrkliga indelningen i riket, att vissa kring Stockholm belägna områden utbrytas från de stift de för närvarande tillhöra för att jämte huvudstaden ingå i och bilda ett eget stift med biskopssäte i Stockholm.

Det sålunda uppgjorda förslaget har kunnat i det väsentliga grundas på det förslag till en stiftsbildning för huvudstaden med omnejd, som år 1937 framlades av kammarrådet Tom Wohlin i egenskap av inom ecklesiastikdepartementet tillkallad sakkunnig. Jag ber därför till en början få lämna en kortfattad redogörelse för sistnämnda förslag.

Sakkunnigförslaget.

Gränsdragningen för ett Stockholms-stift.

Kammarrådet Wohlin anför härom, bland annat:

Av domkapitelskommittén¹ undersöktes två alternativ till begränsning av ett blivande Stockholms-stift. Det ena, kallat minimalalternativet, omfattade ett område av ungefär två miles omkrets runt huvudstaden. Det andra, maximalalternativet, omfattade, förutom huvudstaden, hela Södertörn samt Färentuna, Sollentuna och Vallentuna härader, Danderyds och Värmdö skeppslag ävensom Österåkers pastorat av Åkers skeppslag. Kommittén fann bestämda skäl tala för detta senare alternativ. Emellertid ansåg kommittén av praktiska skäl och i syfte att ej onödigtvis splittra eljest gällande indelning, att även övriga delar av Åkers skeppslag (Riala, Roslagskulla och Ljusterö församlingar) borde ingå i det nya stiftet. Enligt kommitténs förslag borde stiftet således omfatta Stockholms stad och av

¹ Sedan 1915 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta utreda om och på vad sätt en jämkning i gällande stiftsindelning lämpligen borde äga rum och i samband därmed, huruvida Stockholm i kyrkligt avseende borde skiljas från ärkestiftet, verkställdes av den s. k. domkapitelskommittén en omfattande utredning rörande hithörande spörsmål. Kommitténs betänkande avgavs den 18 december 1918.

Stockholms län dels Färentuna, Sollentuna och Vallentuna häraders samt Danderyds, Värmdö och Åkers skeppslag i Uppland, dels Sotholms, Öknebo och Svartlösa häraders (Södertörn) i Södermanland.

I sitt utlåtande i stiftsfrågan den 28 december 1929 tillstyrkte kammarkollegiet i första hand det s. k. maximialternativet. Viss modifikation av förslaget borde dock enligt kollegiets mening ske. Strängnäs stift, för vilket enligt ämbetsverkets uppfattning behov av minskning ej föreläge, borde bibehållas ograverat. Södertörn, som — med undantag för Nämndö församling — tillhörde Strängnäs stift, syntes sålunda enligt kollegiets uppfattning icke böra tilläggas det nya stiftet. Nämndö, som dåmera inginge i Djurö pastorat av ärkestiftet, skulle dock medtagas. Enligt detta förslag skulle Stockholms-stiftet komma att omfatta (1929 års siffror):

Areal	Folkmängd	Pastorat	Församlingar	Prästerliga tjänster
19 kv.mil	600,000	42	53	114

Kollegiet erinrade dock om att tillskapande av en speciell kommunbildning, det s. k. Stor-Stockholm, då hade en viss aktualitet och framhöll, att, om en sådan kommunbildning komme till stånd, det nya stiftets gränser kunde utan olägenhet efteråt anslutas till överensstämmelse med den administrativa och kommunala indelningen för ett dylikt »Stor-Stockholm».

I andra hand föreslog kollegiet, att Stockholms stad ensam skulle bilda särskilt stift.

Det synes utan gensägelse vara önskvärdt, att gränsdragningen för Stockholms-stiftet sker så, att stiftet kommer att i sig innesluta icke blott staden Stockholms nuvarande jurisdiktionsområde utan jämväl de delar av kringliggande bygd, vilka såväl i kommunikationshänseende som med avseende å bebyggelsens karaktär och områdenas sociala struktur i övrigt ha en mera omedelbar anknytning till huvudstaden. Då kammarkollegiet velat från tillämpningen av denna princip utesluta de södra, till Strängnäs-stiftet hörande förortsområdena, har — såsom redan antytts — som skäl härför anförts, att sistnämnda stift icke vore i behov av någon områdesminskning. Denna erinran är väl riktig. Men det kan starkt ifrågasättas, om berörda omständighet utan vidare bör vara utslagsgivande. Ett ställnings-tagande härtill synes böra bliva beroende av huru stor, procentuellt sett, inkräktningen på Strängnäs-stiftet visar sig bliva. Företages gränsdragningen i detta avseende med tillbörlig försiktighet, torde det i själva verket befinnas, att de procenttal, varom här behöver bliva fråga, ej ställa sig över hövan stora. Begränsar man områdestilldelningen från Strängnäs stift till att avse Södertörns kontrakt med undantag av Salems, Grödinge, Sorunda, Torö och Ösmo församlingar, skulle beskrivningen av Strängnäs-stiftet komma att stanna i avseende å territoriet, som omfattar en areal av 13,448.13 kvkm., vid 788.82 kvkm. eller 5.8 procent, i avseende å folkmängden, vilken den 1/1 1936 utgjorde 411,017, vid 38,161 personer eller 9.3 procent, i avseende å antalet pastorat och församlingar, vilka utgöra 106, respektive 168, vid 7, respektive 11, eller 6.6 respektive 6.5 procent samt i avseende å antalet prästerliga tjänster, som uppgår till 169, vid 13 eller 7.8 procent. Vid en reglering, som här föreslås, skulle visserligen ett pastorat komma att sönderbrytas, nämligen Botkyrka-Salems. Fråga har emellertid redan väckts om avskiljande av Salems församling till eget pastorat. Anses förutsättningarna för en dylik nybildning icke ännu före-

ligga, synes i allt fall möjlighet vara för handen att sammanföra Salems församling med den intilliggande Grödinge församling, som utgör eget pastorat.

Strax härefteråt skall visas, att möjlighet icke saknas att i viss mindre omfattning kompensera Strängnäs-stiftet för den här ifrågasatta beskäringen genom överflyttning till detta stift från ärkestiftet av vissa församlingar å öarna i Mälaren.

Vad beträffar områdestilldelningen från ärkestiftet synes det förut berörda s. k. maximalalternativet innebära en i huvudsak lämplig lösning. Vägande skäl för några modifikationer i förslaget torde dock föreligga. Önskemålet att gränserna för Stockholms-stiftet läggas så att de i allo ansluta sig till gränserna för härads- och skeppslagsindelningen synes icke väga särdeles tungt. Anledning torde tvärtom vara för handen att med bortseende därifrån, å ena sidan, väl låta Ljusterö jämte Österåkers församling av Åkers skeppslag men ej Riala och Roslagskulla av samma skeppslag ingå i Stockholms-stiftet samt, å andra sidan, låta såväl Vallentuna församling som Össebygarns, Angarns och Vada församlingar av Vallentuna härad, vilka alla fyra utgöra utanför 2-milsräjongen belägna kommuner av övervägande agrar struktur, stanna kvar inom ärkestiftet. I avseende å det västliga förortsområdet å Mälar-öarna synes ävenledes en jämkning i det tidigare förslaget kunna visa sig lämplig. Från den huvudsynpunkt, som på sätt förut framhållits bör vara vägledande för områdestilldelningen till Stockholms-stiftet, torde det icke vara erforderligt att av berörda västra område medtaga i det nya stiftet mera än Lovön. De övriga av domkapitelskommittén till införlivning med Stockholms-stiftet förordade Mälar-öarna, Ekerö, Svartsjölandet, Munsö och Adelsö med Björkö skulle i så fall, enligt vad det vill synas, kunna rätt väl lämpa sig för att såsom någon kompensation för de Strängnäs-stiftet söder om Stockholm frångångna områdena överflyttas till detta stift. Vidtages denna åtgärd, skulle Strängnäs-stiftets definitiva beskäring komma att minskas i avseende å arealen med 185.73 kvkm., i avseende å folkmängden med 5,800 personer, i avseende å antalet pastorat och församlingar med 5, respektive 7 samt i avseende å antalet prästerliga tjänster med 5.

Under de förutsättningar, som här angivits, skulle beskäringen av ärkestiftet med inräknande av de delar, som skulle överflyttas från ärkestiftet till Strängnäs stift, komma att erhålla följande omfattning:

arealen		minskas med	1,363.19 kvkm.,	motsvarande	4.2 %
folkmängden	›	›	118,369 personer,	›	18.5 %
antalet pastorat	›	›	22	›	13.8 %
› församlingar	›	›	30	›	11.8 %
› prästerl. tjänster	›	›	42	›	15.3 %

Förutom den verkan i arbetsavlastande riktning för stiftsstyrelsen i ärkestiftet, som belyses av här anförda siffror, har man givetvis, då det gäller betydelsen för stiftsstyrelsen i ärkestiftet av Stockholms-stiftets fullständiga utbrytning från gemenskap med ärkestiftet, att dessutom uppmärksamma bortfallandet av sådana ämbetsuppgifter, som för närvarande ankomma å ärkebiskopen speciellt i avseende å Stockholms stads kyrkostyrelse och de denna underlydande församlingarna.

Till närmare åskådliggörande av sitt förslag har den sakkunnige vid sin utredning fogat en specialkarta, utvisande de ifrågasatta stiftsgränserna. Dessa av den sakkunnige föreslagna gränser hava inlagts å en särskild karta över ett blivande Stockholms-stift, som jag — i enlighet med det förslag jag härefteråt vill framlägga — låtit för ändamålet uppgöra. Nämn- da karta torde få såsom bilaga fogas till dagens statsrådsprotokoll i detta ärende (Bil. A).

Vissa statistiska uppgifter rörande de områden, som enligt den sakkun- niges förslag skulle komma att överflyttas dels till ett blivande Stockholms- stift, dels till Strängnäs stift, ha av honom sammanställts i efterföljande tablå (Tab. I).

Tablå I.

K o n t r a k t	A n t a l			Folk- mängd	Areal land (i hektar)
	pastorat	församlingar	prästkjänster		
Till Stockholms stift:					
<i>Från Uppsala stift:</i>					
av Sjuhundra kontrakt	1	1	1	1,614	9,467
Roslags västra »	4	7	11	41,091	23,438
Roslags östra »	11	14	24	68,788	81,996
av Svartsjö »	1	1	1	1,076	2,845
<i>Från Strängnäs stift:</i>					
av Södertörns kontrakt	7	11	13	38,161	78,882
Stockholms stad	19	19	74	533,884	13,708
Summa	43	53	124	684,614	210,336
Till Strängnäs stift:					
<i>Från Uppsala stift:</i>					
av Svartsjö kontrakt	5	7	5	5,800	18,573

Biskopsämbetet i Stockholms-stiftet.

Kammarrådet Wohlin anför härom:

För stiftsstyrelsens organisation, såvitt denna avser biskopstjänsten, stå två alternativ öppna: 1) inrättande av en självständig biskopstjänst samt 2) omändring av den nuvarande pastor primariebefattningen till biskops- tjänst med Storkyrkoförsamlingen såsom prebendeförsamling. Enligt det senare alternativet skulle följaktligen biskopstjänsten i Stockholm komma att intaga en likartad ställning som biskopsbefattningen i Visby stift, vilken som bekant är förenad med kyrkoherdetjänsten i Visby stad.

I sitt utlåtande den 28 augusti 1930 i Stockholms stiftsfråga uttalade sig statskontoret rörande dessa alternativ och yttrade, bland annat:

Enligt statskontorets förmenande torde åtskilligt tala för denna senare anordning. Det torde väl knappast kunna förnekas, att, även om större eller mindre delar av närmaste landsbygd till Stockholm skulle komma att hänföras till det nya stiftet, kommunikations- och andra förhållanden inom detsamma måste i högre grad än inom flertalet andra stift underlätta det övervakande arbete, som skulle åligga en biskop i Stockholm, och att därför den omständigheten, att utöver de med biskopsämbetet jämväl de med kyrkoherdebefattningen i Storkyrkan förenade åligganden skulle påvila honom, näppeligen borde utöva någon menligare inverkan på hans ställning såsom biskop. Det torde icke heller med skäl kunna sägas, att hans egenkap av kyrkoherde i en av stadens församlingar kan befaras bliva hinderlig för den ställning av chef för övriga församlingar, som biskopen givetvis bör intaga.

Till ytterligare belysning av här berörda spörsmål har den sakkunnige i härefteråt intagna tablå (Tab. II) sammanställt vissa statistiska uppgifter rörande de särskilda nuvarande stiften och Stockholms stad (siffrorna avse förhållandena den 1 januari 1936).

Tablå II.

Stift	Folk- mängd	Areal i kvkm.	Territoriella pastorat	Territoriella försam- lingar	Präst- tjänster
Uppsala	640,279	32,639.38	159	253	274
Linköpings	447,023	18,162.33	132	214	212
Skara	395,701	12,484.58	116	374	204
Strängnäs	411,017	13,448.13	106	168	169
Västerås	432,487	38,805.88	99	124	175
Växjö	482,788	25,139.03	143	255	251
Lunds	913,836	14,329.57	221	438	322
Göteborgs	725,314	15,653.58	125	276	245
Karlstads	368,082	23,831.32	75	139	153
Härnösands	418,562	77,417.88	91	128	164
Luleå	422,467	164,668.74	56	60	140
Visby	58,049	3,159.78	33	92	39
Stockholms stad	533,884	137.08	19	19	74
Summa	6,249,489	439,877.28	1,375	2,540	2,422

Den sakkunnige anför vidare i anslutning härtill:

Vid ett övervägande av de anförda siffrorna för det föreslagna Stockholms-stiftet, jämförda med motsvarande siffror för de nuvarande stiften, vill det synas, som om den av statskontoret förordade anordningen skulle innebära en fullt godtagbar lösning av den föreliggande organisationsfrågan. I avseende å de anförda siffrornas betydelse för uppskattningen av den arbetsbörda, som ett stiftsområde för huvudstaden av föreslagen omfattning skulle medföra för stiftschefen, bör ju beaktas, att den stora befolknings-siffran, vilken blott överträffas av motsvarande siffror för Lunds och Göteborgs stift, ej i och för sig kan falla tyngre i vågskålen, helst däri ingår —

med närmare 80 procent — befolkningen i en storstad. Av väsentligt större betydelse äro givetvis de siffror, som utmärka antalet pastorat och församlingar samt antalet underlydande prästerliga tjänster. I dessa avseenden är att märka, att, å ena sidan, antalet prästerliga tjänster i Stockholms-stiftet väl skulle bliva mer än tre gånger så stort som i Gotlands-stiftet och antalet pastorat något större än där, men att, å andra sidan, antalet församlingar icke skulle bliva stort mer än hälften i jämförelse med det sistnämnda stiftet.

Den hittillsvarande föreningen av kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingen med pastor primariebefattningen har såtillvida, som denna tjänsteförening torde ha medfört en viss utökning av den prästerliga organisationen i församlingen, ställt nämnda församling i ekonomiskt hänseende i något ogynnsammare läge än övriga Stockholms-församlingar. Denna olägenhet bleve visserligen icke avlägsnad, därest biskopstjänsten förenades med kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingen. Möjlighet att på ett rationellt sätt reglera detta förhållande saknas likväl icke. Redan från andra, såväl principiella som praktiska, synpunkter måste nämligen de starkaste skäl anses tala för att i avseende å kostnaderna för prästlöneväsendet i Stockholm snarast möjligt åvägbringas en sådan ekonomisk gemenskap mellan huvudstadens församlingar, att därigenom inom dessa ernås en fullständig utjämning av uttaxeringen för angivna behov.

En ytterligare betydelsefull synpunkt bör ock uppmärksammas, då det gäller ställningstagandet till den här behandlade organisationsfrågan. Såsom av uppgjorda kostnadskalkyler framgår torde kostnaderna för den föreslagna stiftsutbrytningen, därest biskopstjänsten baseras på en förening med kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingen, komma att bliva relativt oansenliga. Skall däremot den nya organisationen grundas på en friställd biskopstjänst, blir kostnadssumman, om än ej i och för sig allt för betydande, dock väsentligt kännbarare. Det förefaller vara angeläget att tillse, att den behöfliga reform, det här gäller, icke äventyras av hänsyn till frågans ekonomiska konsekvenser.

Till frågan om biskopstjänstens anordnande i det föreslagna Stockholmsstiftet hör även frågan om sättet för utseende av innehavare av tjänsten. Givet är att, oberoende av efter vilketdera av de två angivna alternativen biskopstjänsten bleve anordnad, val av den nye biskopen likväl bör ske helt i samma ordning, som gäller för val av biskoparna i de övriga stiften utom ärkestiftet. En konsekvens härav blir då ock, att Storkyrkoförsamlingen, därest densamma skall utgöra prebende åt biskopen, får giva avkall å de särskilda privilegier församlingen för närvarande åtnjuter med avseende å sitt kyrkoherdeval.

Stiftsnämndsärendena.

Härom anför den sakkunnige:

Stockholms-stiftet med de gränser och den struktur i övrigt, som av mig föreslagits, skulle ju komma att helt domineras av huvudstadens församlingar. Inom dessa finnas emellertid endast några enstaka fastigheter, hänförliga till kyrklig jord i egentlig mening (två prästgårdar, ett löneboställe, två klockarboställen och ett mindre obebyggt allmänt kyrkohemman).

Till närmare upplysning rörande det kyrkliga fastighetsbeståndet i de av stiftsregleringsförslaget berörda områdena har den sakkunnige sammanställt följande två tabläer (Tab. III och IV).

Tablå III.

Överflyttning från Uppsala stift till Stockholms stift.

12

Kungl. Maj:ts skrivelse Nr 8.

Församling	Antal prästgårdar	Löneboställen			Allmänna kyrkohemman			Klockarboställen			Folkmängd den 1/1 1936	Areal land (i hektar)
		hela antalet	därav skogsfastigheter	areal skogsmark	hela antalet	därav skogsfastigheter	areal skogsmark	hela antalet	därav skogsfastigheter	areal skogsmark		
Hammarby	—	1	1	11	—	—	—	1	—	—	1,957	2,092
Fresta	1	1	1	50	—	—	—	—	—	—	1,066	2,327
Ljusterö	1	1	1	18	—	—	—	—	—	—	1,614	9,467
Österåker	1	2	2	393	—	—	—	—	—	—	3,125	13,839
Värmdö	2	2	2	197	—	—	—	1	—	—	2,839	16,719
Möja	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	674	5,273
Djurö	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,307	7,734
Ingarö	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	741	7,271
Gustavsberg	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,287	2,821
Bo	1	1	1	45	—	—	—	—	—	—	2,413	3,510
Östra Ryd	1	1	1	127	—	—	—	1	—	—	863	7,198
Solna	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	21,730	1,884
Danderyd	2	1	1	37	—	—	—	1	—	—	13,829	2,633
Täby	1	1	1	45	1	1	39	—	—	—	5,162	5,737
Ed	1	1	1	55	—	—	—	1	—	—	1,450	4,152
Sollentuna	1	1	1	9	—	—	—	1	—	—	11,661	4,959
Järfälla	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3,035	4,624
Spånga	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,169	5,132
Lovö	1	1	1	74	—	—	—	1	—	—	1,076	2,845
Nämdö	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	201	3,722
Sundbyberg	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,753	152
Lidingö	1	1	1	38	—	—	—	1	—	—	10,694	3,014
Vaxholm	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,923	641
Stockholms församlingar .	2	1	1	25	1	—	—	2	—	—	533,884	13,708
Summa	31	18	16	1,124	2	1	39	11	—	—	646,453	131,454

Tablå IV.

Överflyttning: 1) från Strängnäs stift till Stockholms stift, 2) från Uppsala stift till Strängnäs stift.

Församling	Antal prästgårdar	Löneboställen			Allmänna kyrkohemman			Klockarboställen			Folkmängd den 1/1 1936	Areal land (i hektar)
		hela antalet	därav skogsfastigheter	areal skogsmark	hela antalet	därav skogsfastigheter	areal skogsmark	hela antalet	därav skogsfastigheter	areal skogsmark		
1) Nacka	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9,041	4,789
Saltsjöbaden	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,304	840
Huddinge	1	1	1	15	—	—	—	1	1	3	11,728	13,245
Botkyrka	2	2	2	107	—	—	—	1	1	1	5,108	8,173
Västerhaninge	1	1	1	309	—	—	—	1	—	—	2,891	11,912
Österhaninge	1	2	2	237	—	—	—	1	—	—	2,970	15,419
Tyresö	1	1	1	118	—	—	—	1	—	—	1,337	7,155
Dalarö	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	721	1,811
Ornö	1	1	1	193	1	1	175	—	—	—	419	7,091
Utö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	226	4,477
Muskö	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	416	3,970
Summa	12	8	8	979	1	1	175	5	2	4	38,161	78,882
2) Skå	—	1	1	8	—	—	—	—	—	—	662	1,860
Sånga	1	1	1	19	—	—	—	—	—	—	997	2,653
Hilleshög	—	1	1	20	—	—	—	1	—	—	471	1,448
Färentuna	1	1	1	19	—	—	—	—	—	—	836	2,103
Munsö	1	1	1	26	—	—	—	—	—	—	637	2,753
Ekerö	1	1	1	42	—	—	—	1	—	—	1,524	4,560
Adelsö	1	1	1	53	—	—	—	—	—	—	673	3,196
Summa	5	7	7	187	—	—	—	2	—	—	5,800	18,573

Den sakkunnige anför vidare i detta sammanhang:

På sätt framgår av tabläerna (Tab. III och IV) skulle inom hela det blivande stiftsområdet icke komma att finnas flera kyrkliga fastigheter av följande kategorier än inalles

- 43 prästgårdar
- 26 löneboställen
- 16 klockarboställen och
- 3 allmänna kyrkohemman.

Två av prästlöneboställena och det inom Stockholms stad liggande allmänna kyrkohemmanet sakna helt skogstillgång. Skogsmarksarealen för övriga 24 löneboställen och 2 allmänna kyrkohemman uppgår sammanlagt blott till 2,317 hektar.

De motsvarande siffrorna för det ojämförligt minsta av de nuvarande stiften, Visby stift, ställa sig som följer:

- 38 prästgårdar
- 110 löneboställen
- 2 klockarboställen och
- intet allmänt kyrkohemman.

Av prästlöneboställena på Gotland hava 53 skogstillgångar. Sammanlagda skogsmarksarealen för dessa boställen uppgår till 5,033 hektar.

Då det gäller omfattningen av stiftsnämndernas administrativa funktioner med avseende å den kyrkliga jorden måste givetvis de under stiftsnämndernas omedelbara inseende stående jordbruks- och skogsfastigheterna (prästlöneboställen och allmänna kyrkohemman) i främsta rummet komma i betraktande. Jämföras siffrorna för denna kategori fastigheter för Visby stift och för det blivande Stockholms-stiftet visar det sig, att antalet sådana fastigheter inom det senare stiftet skulle bliva endast cirka fjärdedelen mot inom Visby stift. Sammanlagda skogsmarksarealen å ifrågavarande fastigheter inom Stockholms-stiftet skulle icke komma att uppgå till hälften av motsvarande areal för Visby stift.

Vid överbägande av nu anförda sifferuppgifter och övriga på frågan inverkande omständigheter nödgas man stanna för den uppfattningen, att Stockholms-stiftet erbjuder ett allt för litet arbetsfält för en stiftsnämnd. Visserligen skulle kostnaderna för ett sådant självständigt organ, helst möjlighet skulle föreligga för en tjänstekombination i avseende å stiftsjäms-tarbefattningen med angränsande stift (Strängnäs), kunna hållas inom en skäligen blygsam ram. Men otvivelaktigt måste organisationsutgifterna komma att ställa sig än lägre, därest Stockholms-stiftet helt hänlägges under gemensam stiftsnämnds-förvaltning med ett angränsande stift. Detta stift bör då tydligen bliva Strängnäs stift. Lägges i avseende å stiftsnämndens fastighetsförvaltande uppgifter Stockholms-stiftet under gemensam ledning med Strängnäs-stiftet, torde det dock visa sig lämpligast, att denna gemensamma stiftsnämnd icke därjämte belastas med bestyret för Stockholms-stiftet med utbetalning av prästerskapets från kyrkofonden utgående avlöningar liksom ej heller med avräkningarna mellan Stockholms-stiftets pastorat och kyrkofonden. För Stockholms-församlingarna omhänderhavas som bekant dessa bestyr för närvarande av statskontoret. Det torde icke bliva förbundet med någon olägenhet för berörda ämbetsverk att, i händelse stifts-utbrytningen kommer till stånd, utsträcka sina berörda funktioner jämväl till Stockholms-stiftets pastorat utanför huvudstaden.

Indelningen i kontrakt och boställsdistrikt.

Den sakkunnige har erinrat om, att en stiftsbildning för Stockholm med omnejd enligt det framlagda förslaget förutsatte vissa jämkningar i avseende å indelningen i kontrakt och boställsdistrikt. Huru den föreslagna gränsdragningen för Stockholms-stiftet komme att påverka den gällande indelningen i dessa hänseenden belyses genom följande två av den sakkunnige uppgjorda tablåer (Tab. V och VI).

I avseende å den nya kontraktindelningen har den sakkunnige framlagt följande preliminära förslag:

1. Stockholms stift.

Till ett nordligt och östligt kontrakt läggas a) Oskars och Engelbrekts församlingar i Stockholms stad, b) Roslags östra kontrakt med undantag av Täby pastorat, Danderyds pastorat och Solna pastorat samt c) av Sjuhundra kontrakt Ljusterö pastorat.

Till ett nordligt och västligt kontrakt läggas a) Matteus, S:t Görans och Bromma församlingar i Stockholms stad, b) av Roslags östra kontrakt Täby pastorat, Danderyds pastorat och Solna pastorat, c) av Roslags västra kontrakt Sollentuna-Eds, Sundbybergs, Spånga-Järfälla och Fresta-Hammarby pastorat samt d) av Svartsjö kontrakt Lovö pastorat.

Till ett sydligt kontrakt läggas a) Brännkyrka och Enskede församlingar i Stockholms stad samt b) Södertörns kontrakt med undantag av de i Strängnäs stift kvarstående Salems, Grödinge, Sorunda, Torö och Ösmo församlingar.

Till ett fjärde kontrakt sammanföras slutligen övriga här förut ej nämnda församlingar i Stockholms stad.

2. Ärkestiftet.

De efter stiftsutbrytningen i stiftet kvarblivande två pastoraten av Roslags västra kontrakt överflyttas till Sjuhundra kontrakt.

3. Strängnäs stift.

De inom Strängnäs stift kvarblivande Salems, Grödinge, Sorunda, Torö och Ösmo församlingar sammanföras till ett kontrakt med de till samma stift från ärkestiftet överflyttade, för närvarande till Svartsjö kontrakt hörande församlingarna.

För den nya indelningen i boställsdistrikt föreslås av den sakkunnige preliminärt:

Stockholms stiftsområde bildar ett gemensamt boställsdistrikt.

Inom *ärkestiftet* sammanföras till ett boställsdistrikt de inom detta stift kvarblivande delarna av nuvarande II och VI distrikten.

Inom *Strängnäs stift* överförs de kvarvarande delarna av detta stifts IV boställsdistrikt samt de till stiftet överförda delarna av Svartsjö kontrakt till stiftets I boställsdistrikt.

Stiftsbandet.

Den sakkunnige anför härom, bland annat:

Jämlikt 3 § 2 mom. i gällande prästvals lag står befodringsrätten till prästerlig tjänst i Stockholm öppen för hela landets prästerskap. Den eftergift i

Tablå V.

Överflyttning till Stockholms stift och till Strängnäs stift.

Kontrakt och stift	Överflyttas till		Kvarstå i Uppsala, respektive Strängnäs stift
	Stockholms stift	Strängnäs stift	
Sjuhundra kontrakt, Uppsala stift	Ljusterö	—	Rimbo, Rö, Husby-Lyhundra, Skederid, Frötuna, Rådmansö, Norrtälje, Länna, Blidö, Fasterna, Riala, Roslagskulla
Roslags södra kontrakt, Uppsala stift	Sollentuna, Ed, Sundbyberg, Spånga, Järfälla, Fresta, Hammarby	—	Vallentuna, Össebygarn, Vada, Angarn
Roslags östra kontrakt, Uppsala stift	Täby, Danderyd, Lidingö, Östra Ryd, Österåker, Vaxholm, Solna, Värmdö, Möja, Djurö, Nämndö, Gustavsberg, Ingarö, Bo	—	—
Svartsjö kontrakt, Uppsala stift	Lövö	Färentuna, Hillehö, Ekerö, Sänga, Skå, Adelsö, Munsö	—
Södertörns kontrakt, Strängnäs stift	Botkyrka, Huddinge, Nacka, Saltsjöbaden, Tyresö, Dalarö, Ornö, Utö, Västerhaninge, Muskö, Österhaninge	—	Salem, Grödinge, Sorunda, Torö, Ösmo

Tablå VI.

Överflyttning till Stockholms stift och till Strängnäs stift.

Boställsdistrikt och stift	Överflyttas till		Kvarstå i Uppsala, respektive Strängnäs stift
	Stockholms stift	Strängnäs stift	
II. boställsdistriktet, Uppsala stift	Ljusterö	—	Närdinghundra (8 förs.) och Lyhundra (8 förs.) kontrakt samt Sjuhundra kontrakt utom Ljusterö (12 förs.)
VI. boställsdistriktet, Uppsala stift	Sollentuna, Ed, Fresta och Hammarby av Roslags västra kontrakt	—	Seminghundra och Ärlinghundra kontrakt (21 förs.) samt Vallentuna, Össebygarn, Vada och Angarn av Roslags västra kontrakt
VII. boställsdistriktet, Uppsala stift	Stockholms stad (19 förs.), Roslags östra kontrakt (14 förs.), Sundbyberg, Spånga och Järfälla av Roslags västra kontrakt samt Lovö av Svartsjö kontrakt	Svartsjö kontrakt utom Lovö (7 förs.)	—
IV. boställsdistriktet, Strängnäs stift	Botkyrka, Huddinge, Nacka, Saltsjöbaden, Tyresö, Dalarö, Ornö, Utö, Västerhaninge, Muskö och Österhaninge av Södertörns kontrakt	—	Södertälje kontrakt (11 förs.) samt Salem, Grödinge, Sorunda, Torö och Ösmo av Södertörns kontrakt

den gamla stiftsbandsregleringen, som berörda bestämmelse innebär, går tydligt långt tillbaka i tiden. I interimsreglementet den 26 maj 1730 angående prästevalen i Stockholm (Modée II, sid. 827) är sålunda förutsatt, att en dylik allmän rätt för rikets prästerskap förefunnes. Någon närmare undersökning har i detta sammanhang icke företagits till utrönande av de motiv, på vilka detta avsteg från stiftsbandsinstitutet en gång må hava tillkommit. Vissa skäl kunna visserligen — vare sig med denna undantagsreglering främst avsetts att tillägga prästerskapet i allmänhet ett särskilt privilegium eller därmed avsetts att bereda Stockholms församlingar en förmån framför andra vid rekryteringen av de prästerliga beställningarna i huvudstaden — tala för att, därest en särskild stiftsbildning för Stockholm med omnejd kommer till stånd, den berörda undantagsbestämmelsen borde upphävas. Spörsmålet om det befogade och lämpliga i en sådan åtgärd har dock otvivelaktigt en vidare aspekt och synes knappast böra upptagas annat än i samband med en allmännare omprövning av de grunder, varpå vår nu bestående prästvalsagstiftning i övrigt vilar. Det synes också önskligt, att stiftsfrågan för Stockholm i görligaste mån hålles fri från komplicerande spörsmål, som ej stå i ett därmed ofrånkomligt samband. Övervägande skäl torde sålunda föreligga för att tillsvidare lämna prästvalslagen på denna punkt oförändrad.

De präster, som vunnit anställning i ärkestiftet, respektive i Strängnäs stift före Stockholms-stiftets utbrytning, torde böra bibehållas vid sin hittillsvarande ansökningsrätt till alla prästerliga tjänster inom vederbörande stifts gamla område.

Kostnadsberäkningar.

Beträffande kostnaderna för en stiftsreglering i enlighet med det förslag, för vilket härförut redogjorts, har den sakkunnige anfört:

Bland de särskilda årliga utgifterna för ett fullt självständigt stift för Stockholms stad med omnejd enligt den föreslagna regleringen äro i främsta rummet att beakta dels den kostnadsökning, som uppkommer i avlöningsanslag för stiftets blivande biskop, dels sådan anslagshöjning, som i följd av den utökade stiftsorganisationen kan visa sig erforderlig i staterna för Stockholms domkapitel och Strängnäs stiftsnämnd.

Pastor primarius åtnjuter för närvarande avlöning av Storkyrkoförsamlingen lika med domprost, d. v. s. i reglerad lön 10,000 kronor och i tilläggslön 2,100 kronor jämte vederbörligt s. k. nådårstillägg ävensom förmån av boställsväning i församlingens hus. Efter ny lönereglering för församlingens prästerskap kommer han därtill att erhålla uppvärmningsbidrag med 200 kronor. Från kyrkofonden uppbär han dyrtidstillägg å ifrågasvarande löneförmåner på sätt för övriga församlingspräster är stadgat. Härutöver uppbär pastor primarius i denna sin egenskap ett särskilt »ränteanslag» av kronotonde från Västmanlands län. Sistnämnda anslag, utgörande enligt uppgift från länsstyrelsen i nämnda län 206,088 hektoliter råg och korn jämte 126 kronor i forsellönsersättning, har under de senaste tio åren utbetalts med belopp från högst 6,518 kronor 85 öre år 1927 till 4,214 kronor 79 öre år 1936, eller med i medeltal 5,037 kronor.

Enligt gällande avlöningsbestämmelser för biskoparna tillkommer en var av dem, med undantag för ärkebiskopen och biskopen i Lund, en total kontant årslön av 21,000 kronor tillika med dyrtidstillägg därå enligt grunderna för statlig reglerad avlöning. För biskopen i Visby stift, vilken tillika är

prebendekyrkoherde i Visby pastorat, är emellertid föreskrivet, att avlöningen för honom i hans egenskap av biskop endast skall utgå i form av viss lönefyllnad, så att hans kontanta årslön med inräknande av hans kontanta allmänna löneförmåner vid kyrkoherdebefattningen men med frånräknande av utgivet, på visst sätt maximerat, belopp för adjunkts avlöande totaliter uppbringas till 21,000 kronor jämte för biskoparna utgående dyrtidstillägg. Med tillämpning av de sålunda för Visby-biskopen givna avlöningsbestämmelserna skulle för en blivande biskop i ett Stockholms-stift erfordras en särskild lönefyllnad, utöver förenämnda till pastor primarius nu utgående ränteanslag, uppgående, i den mån biskopen anlitar pastoratsadjunkt, till i runt tal högst 5,800 kronor och lägst 3,760 kronor för år, att utgå ur kyrkofonden.

I avseende å domkapitelsorganisationen blir först och främst den ändringen erforderlig, att för närvarande i kapitlet ingående ledamot med högre teologisk eller humanistisk bildning ersättes med ledamot, som äger särskild sakkunskap på folkundervisningens område. Denna omorganisation kommer följaktligen icke att medföra någon kostnadsökning. I övrigt torde andra ändringar för Stockholms-stiftets vidkommande icke behöva ifrågakomma än att dels nuvarande icke-ordinarie sekreterare vid Stockholms domkapitel uppföres å ordinarie stat med avlöning, förslagsvis, i likhet med vad tillkommer stiftssekreteraren i Visby (lönegrad B 24), dels ytterligare vid domkapitlet anställas ett extra ordinarie kanslibitråde, förslagsvis i lönegrad B 7. Avlöningarna åt dessa två befattningshavare skulle sammanlagt komma att uppgå till omkring 10,500 kronor för år, oberäknat dyrtidstillägg och eventuella ålderstillägg. Då motsvarande avlöningsanslag för sekreteraren vid Stockholms domkapitel uppgår till 5,700 kronor och från domkapitlets expensanslag utgår tillhopa 2,500 kronor åt expeditionsbiträden, skulle kostnadsökningen för domkapitlet i följd av nyregleringen kunna antagas komma att stanna vid ungefär 2,300 kronor.

Skall stiftsnämnden i Strängnäs övertaga förvaltnings- och kontrollbestyren med avseende å samtliga ifrågakommande kyrkliga fastigheter inom det nya Stockholms-stiftet, torde detta närmast komma att kräva, att stiftsjägmästaren i Strängnäs, vilken för närvarande ej har heltidstjänstgöring, uppflyttas till avlöning för heltidstjänst, innebärande en kostnadsökning — oberäknat dyrtidstillägg — av cirka 2,000 kronor för år. Denna kostnadsökning för Strängnäs stiftsnämnd läser emellertid fullt kunna kompenseras av en minskning i extra utgifter till stiftsnämnden i Uppsala för avlöning av biträde åt stiftsjägmästaren därstädes — en minskning, som får anses skäligen motiverad av den arbetsavlastning, som genom utbrytningen av Stockholms-stiftets Upplands-församlingar uppkommer för stiftsnämnden i ärkestiftet.

Utöver här omnämnda årliga utgiftsposter torde man även ha att räkna med viss ökning i expensanslag såväl för Stockholms domkapitel som för Strängnäs stiftsnämnd ävensom med någon ökad utgift för kontraktsprost-arvoden. I sistnämnda hänseende skulle visserligen utgifterna för Roslags västra, Roslags östra och Svartsjö kontrakt inom ärkestiftet helt komma att bortfalla samt troligen arvodet för det nya kontraktet i Strängnäs stift kunna något nedsättas i förhållande till vad nu utgår för Södertörns kontrakt. Men i stället skulle tillkomma arvoden för fyra nya kontrakt inom Stockholms stift och måste säkerligen arvodet för Sjuhundra kontrakt i ärkestiftet höjas med hänsyn till den områdesökning, som för detta kontrakt föreslagits. I fråga om hoställsdistrikten torde de skisserade föränd-

ringarna därinom icke behöva föranleda några ökade utgifter i arvoden utan enbart en ändrad fördelning av nu utgående.

De sistberörda utgiftsökningarna äro svärbedömliga men torde säkerligen bliva relativt små och lära i allt fall icke behöva skattas högre än upp emot 1,500 kronor för år.

Till sist bör här även upptagas den engångsutgift för kyrkofonden, som uppstår, när det blir aktuellt, att — på sätt för övriga biskopar är medgivet — åt den blivande biskopen i Stockholm anskaffa representationsmöblering för hans tjänstebostadslägenhet. Kostnaden för sådan möblering beräknas till högst 20,000 kronor. Den årliga ränteförlusten för kyrkofonden på grund av dylik engångsutbetalning lärer emellertid icke behöva beräknas till mer än 800 à 900 kronor.

Den totala kostnadsökning, som omedelbart föranledes — dels för kyrkofonden, dels i statsanslag — av den föreslagna nyregleringen, synes alltså kunna hållas inom ett belopp av i runt tal högst 11,000 kronor för år, men torde för visst fall kunna nedgå till omkring 9,000 kronor.

Remissyttranden över sakkunnigförslaget.

Över det av mig här refererade sakkunnigförslaget hava utlåtanden avgivits av *domkapitlet i Stockholm*, av *domkapitlen och stiftsnämnderna i Uppsala och Strängnäs*, av *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala och Södermanlands län*, av *överståthållarämbetet* ävensom av *kammarkollegiet, statskontoret, skolöverstyrelsen* och *statistiska centralbyrån*. Därjämte har *Storkyrkoförsamlingen* avgivit infordrat yttrande i ärendet.

Stockholms-stiftets områdesbegränsning.

Frånsett länsstyrelsen i Stockholms län hava samtliga remissmyndigheter biträtt sakkunnigförslaget därutinnan, att till ett blivande Stockholmsstift bör läggas icke blott Stockholms stadsområde utan jämväl de delar av kringliggande bygd, vilka såväl i kommunikationshänseende som med avseende å bebyggelsens karaktär ha en mera omedelbar anknytning till huvudstaden. I fråga om gränsdragningen ha dock vissa förslag till jämkningar i förslaget framförts. *Domkapitlet i Uppsala* har såsom eget utlåtande i frågan åberopat ett av ärkebiskopen avgivet yttrande, däri spörsmålet om gränserna för det nya stiftet ägnats en särskild uppmärksamhet. I det åberopade yttrandet anför *ärkebiskopen* bland annat:

Det synes mig önskvärt, att det nya stiftet icke komme att omfatta allenast själva huvudstadens församlingar. Ej heller torde Stockholmsstiftets gränser böra dragas så, att de inneslöte endast de direkta stadsliknande förstäderna och förorterna. Jag finner det innebära en avgjord fördel för det nya stiftet, om också en eller annan övervägande lantförsamling, som dock bestämt graviterar mot Stockholm, finge komma inom det nya stiftets gränser. Jag menar, att det skulle innesluta en ej ringa vinst både för stiftschefen själv och för missiveringen inom stiftet, ifall ett mindre antal övervägande lantförsamlingar inginge i stiftet, en praktisk synpunkt, som här ej torde behöva närmare expliceras.

Vid gränsdragningen torde man böra beakta icke allenast de gamla häradsgränserna och de administrativa indelningsgränserna, utan också och än mer den specifikt kyrkliga indelningen i kontrakt — hela frågan gäller ju en kyrklig indelning.

Ur sist berörda synpunkt måste jag ifrågasätta lämpligheten av förslaget, att Ljusterö församling, såsom ensam församling, skulle utbrytas ur sitt sammanhang med Sjuhundra kontrakt. Jag vill å andra sidan gärna och öppet medgiva, att mycket goda skäl — Ljusterö tydliga orientering mot Stockholm — kunna anföras för förslaget att låta sagda församling överföras till Stockholms-stiftet. Jag anser mig därför ej direkt böra avstyrka ett överförande av Ljusterö församling till Stockholms-stiftet, fastän jag helst skulle hava sett, att Ljusterö bibehölles inom sitt gamla kontrakt och därmed kvarstannade inom ärkestiftet.

Alldeles avgjort vill jag avstyrka det föreliggande förslaget att stycka Roslags västra kontrakt genom att överföra den stora huvudparten till Stockholms-stiftet, men låta de båda små pastoraten Vallentuna och Össebygarn-Vada-Angarn kvarstanna inom ärkestiftet. Enligt vad jag förut framhållit, anser jag det vara en vinst för det nya stiftet, om detta komme att omfatta jämväl några lantförsamlingar. Kontraktsindelningen bör ej onödigtvis spolieras. Jag tillåter mig ock hänvisa till den s. k. domkapitelskommittén av år 1921, som (i sitt s. k. maximalalternativ) föreslår hela kontraktets överförande till det nybildade Stockholms-stiftet.

Om det emellertid, trots de nyss anförda synpunkterna, skulle förefalla den beslutande myndigheten lämpligare att låta de båda sistnämnda pastoraten, på grund av deras agrara karaktär, kvarstanna inom ärkestiftet, förefaller det mig vara vida ändamålsenligare att låta dessa båda, ur sitt gamla kontraktssammanhang utbrutna pastorat läggas till Seminghundra-Ärlinghundra kontrakt, än till Sjuhundra, såsom föreslagits. För en införlivning av nämnda pastorat med Seminghundra-Ärlinghundra kontrakt, hellre än med Sjuhundra, synas mig vägförbindelserna alldeles avgjort tala.

Betänkligheter av den allvarligaste art måste jag uttala mot den föreslagna överföringen av Svartsjö kontrakt (med undantag av Lovö, som skulle tillfalla Stockholms-stiftet) till Strängnäs-stiftet. Det synes mig vara alldeles uppenbart, att hela nämnda kontrakt avgjort är orienterat mot Stockholm. Förbindelsen med Strängnäs-stiftet verkar däremot synnerligen artificiell, då kommunikationerna med sagda kontrakt för Strängnäs-stiftets vidkommande tydligen gå över Stockholm (eller över ärkestiftet). Därjämte må framhållas, att det ingalunda förefaller tilltalande att överföra ett stycke från ett gammalt stift till ett annat gammalt stift, medan det däremot är alldeles naturligt, att ett nytt stift måste få sitt område från äldre stift. Jag vill därför bestämt förorda att hela Svartsjö kontrakt odelat överföres till det nya Stockholms-stiftet.

Den ifrågasatta överföringen av så gott som hela Svartsjö kontrakt från Uppsala ärkestift till Strängnäs stift har uteslutande sin grund, såsom också i förslaget uttryckligen betonas, i den i och för sig fullt riktiga tanken, att det nya Stockholms-stiftets inrättande om möjligt icke må i avsevärdare mån minska det redan förut till omfattningen jämförelsevis lilla Strängnäs stift.

Nämnda fullt berättigade synpunkt, att Strängnäs-stiftet ej må i väsentlig mån minskas, torde emellertid kunna tillgodoses på ett annat sätt, nämligen därigenom, att en reduktion göres beträffande det territorium av

Södertörn, som enligt förslaget skulle läggas till det nya Stockholms-stiftet. Om Stockholms-stiftets sydgräns droges ett stycke nordligare, så att Västerhaninge, Österhaninge, Muskö, Utö och Ornö församlingar kvarstannade inom Strängnäs stift, skulle minskningen av Strängnäs-stiftet såväl till areal som till folkmängd bliva mindre, än om nyssnämnda församlingar lades till Stockholms stift, medan däremot Svartsjö kontrakt (utom Lovö) från ärkestiftet överfördes till Strängnäs stift. (Folkmängden i senast nämnda Strängnäs-pastorat utgör 6,922 personer och arealen uppgår till 42,869 hektar, medan Svartsjö kontrakt av ärkestiftet, exklusive Lovö församling, räknar ett invånarantal av 5,800 och en omfattning av 18,573 hektar.) Jag tillåter mig erinra om att i den s. k. domkapitelskommitténs förslag av år 1921 nyss nämnda församlingar från Strängnäs stift icke ingå i minimalalternativet. Däremot anser jag att kammarkollegiet i sitt utlåtande den 28 december 1929 gått för långt, då det avstyrkt införlivandet av någon del av Södertörn med Stockholms-stiftet, av omtanke att Strängnäs-stiftet ej skulle minskas.

Jag är givetvis fullt medveten om att den av mig förordade gränsdragningen för Stockholms-stiftet mot söder innebär, att stiftets räjong mot norr skulle bliva större än mot söder, men jag anser ingalunda detta förhållande vara av någon egentlig saklig betydelse. Jag kan ej finna, att det skulle innebära någon verklig olägenhet, om ett mindre antal församlingar med Stockholms-orienterad karaktär skulle kvarbliva i sitt gamla stift, där nämligen så av andra skäl visar sig önskvärt. Det torde ej stå i människomakt att på någon punkt draga en fullt entydig gräns.

Det förslag till Stockholms-stiftets gränser, vilket jag efter omsorgsfull prövning sålunda kommit fram till, visar sig mot norr ansluta sig till domkapitelskommitténs s. k. maximalalternativ och mot söder till sagda kommittés s. k. minimalalternativ. Jag bör tillfoga, att denna anslutning av mig konstaterats, sedan jag på egen hand genomarbetat frågan.

Även flertalet övriga i ärendet hörda myndigheter ha framställt vissa anmärkningar mot sakkunnigförslaget i vad det berör bestämningen av stiftets gränser. Ganska allmänt har sålunda förordats, att av Mälarsöarna även de, som tillhöra Skå, Sångå, Hilleshögs, Färentuna, Munsö, Ekerö och Adelsö församlingar läggas till Stockholms-stiftet. *Domkapitlet i Stockholm* anför härom, bland annat:

I fråga om det nya stiftets västra gräns har föreslagits, att densamma skall dragas mellan Lovö, å ena sidan, samt Ekerö och Svartsjölandet, å den andra; skälet härtill har varit, att man velat tillföra Strängnäs stift en kompensation för i övrigt föreslagen minskning i detta stifts omfattning. Stockholms domkapitel vill häremot erinra om, att de Mälarsöar, som härigenom skulle avskiljas från Stockholms stift, i territoriellt hänseende naturligt sammanhöra med det nya stiftet. Detta gäller ej blott Svartsjölandet, Ekerö och Munsö, utan även Adelsö, som äger ständig färjförbindelse med Munsö; Björkö hör i sin tur samman med Adelsö. Omnibustrafik i direkt förbindelse med Stockholm är ordnad till alla dessa öar, utom Adelsö och Björkö, där emellertid, såsom nyss nämnts, färjförbindelse upprätthålles mellan Adelsö och Munsö, och för befolkningen å dessa öar är Stockholms stad dess naturliga centrum med lättillgängliga förbindelser. Härtill kommer, att huvudstadens tillväxt sedan åtskilliga år i stor utsträck-

ning sker i västlig riktning. Det är även härför av särskild vikt, att icke det blivande stiftets västra gräns tages för snäv, så att kanske i en framtid huvudstaden kommer att inkorporera församlingar, som tillhöra annat stift.

Till dessa skäl, vilka domkapitlet i och för sig tillmäter stor betydelse vid frågan om stiftsregleringen, kommer därjämte ett annat och på andra synpunkter grundat. Det gamla Birka, där templet till minne av nordens apostel är rest, hör utomordentligt nära samman med Uppsala och Stockholm. Att Björkö vid nu ifrågasatt ändrad stiftsindelning ej längre kan tillhöra Uppsala stift är givet. Det bör emellertid då, enligt domkapitlets mening, tillföras ett blivande Stockholms-stift. De starka pietetshänsyn, som tala för en dylik lösning, synas domkapitlet ej böra helt lämnas åsido.

Beträffande begränsningen söderut av ett blivande Stockholms-stift framhåller *domkapitlet i Strängnäs*:

Utredningsmannen har ansett önskvärt, att gränsdragningen för Stockholms-stiftet skedde så, att stiftet komme att i sig innesluta icke blott staden Stockholms nuvarande jurisdiktionsområde utan jämväl de delar av kringliggande bygd, vilka såväl i kommunikationshänseende som med avseende å bebyggelsens karaktär och områdenas sociala struktur i övrigt hade en mera omedelbar anknytning till huvudstaden. Det synes domkapitlet uppenbart, att det, som här bör fälla utslaget, är frågan om bebyggelsens art och församlingarnas sociala struktur. Däremot kan domkapitlet icke fästa samma avseende vid församlingarnas förhållande till Stockholm i kommunikationshänseende. Det synes nämligen domkapitlet tydligt, att en avsevärt större räjong än den som föreslagits att ingå i Stockholms-stiftet i avseende på kommunikationerna är knuten till Stockholms stad. Skulle Stockholms stift i sig innesluta hela den landsbygd, som har sina förbindelser till Stockholm, skulle stiftet komma att få en alldeles för vid utsträckning och resultatet skulle bliva en sakligt omotiverad stympning av Strängnäs stift.

Med utgångspunkt från, vad domkapitlet här anfört, vill domkapitlet uttala, att det ingenting har att invända emot att till Stockholms stift från Strängnäs stift överföras Huddinge, Nacka, Saltsjöbaden med Tyresö samt Botkyrka. Från Botkyrka pastorat bör då Salems församling avskiljas för att bilda eget pastorat inom Strängnäs stift. Någon saklig anledning att med Stockholms stift införliva Dalarö med Ornö och Utö samt Västerhaninge och Muskö torde icke kunna förebringas. Domkapitlet vill framhålla, att dessa församlingar såväl i fråga om bebyggelse som social struktur äga ren landsförsamlingskaraktär samt härigenom bestämt skilja sig från de förstnämnda församlingarna med deras karaktär av förorts-samhälle.

Frågan om Österhaninges överflyttning kan synas mera diskutabel. Visserligen finnes det ett par villasamhällen i norra delen av socknen, men då den i övrigt äger ren jordbrukskaraktär, synes det domkapitlet ej föreliggande tillräckligt skäl för dess överflyttning, allra helst som domkapitlet icke mer än vad som är alldeles nödvändigt skulle vilja medverka till att sönderstycka den enhet, som utgöres av Södertörn.

Även *domkapitet i Stockholm* berör frågan om Stockholms-stiftets begränsning söderut och anför härom:

I fråga om gränsen söderut för det nya stiftet har föreslagits, att Salems församling icke skulle hänföras till Stockholms stift. Domkapitlet vill här- emot erinra om, att även för befolkningen i denna församling gäller, att densamma i stor utsträckning har sin verksamhet förlagd till huvudstaden och att täta och lättillgängliga kommunikationer leda dit. Härtill kommer — och detta förhållande kan Stockholms domkapitel icke underlåta att tillmäta synnerlig betydelse — att Stockholms stads största sjukhus för lungsjuka, Söderby sjukhus, är beläget i denna församling. Det synes domkapitlet önskvärt, att denna församling med dess starka inslag av med Stockholm sammanhörande personer, måtte i kyrkligt hänseende hänföras till Stockholms stift.

I avseende å gränsdragningen norrut för Stockholms-stiftet har domkapitlet i Stockholm i likhet med domkapitlet i Uppsala och ärkebiskopen ansett, att även Vallentuna församling borde tilläggas Stockholms-stiftet.

Statistiska centralbyrån, som funnit det av den sakkunnige framlagda förslaget till områdestilldelning vara i det väsentliga väl avvägt, framför emellertid även vissa erinringar. Ämbetsverket anför sålunda:

Statistiska centralbyrån är av den meningen, att gränserna för Stockholms-stiftet icke lämpligen kunna läggas så, att de helt och hållet ansluta sig till gränserna för härads- och skeppslagsindelningen. Denna sammanfaller ju ofta icke med den bestående ecklesiastika indelningen i kontrakt, vilka icke sällan omfatta socknar tillhörande olika härader eller skeppslag. Ett önskemål, som synes böra tillmätas betydelse, är å andra sidan sett, att den bestående indelningen i kontrakt och pastorat bibehålles utan större ändringar än som äro oundgängligen erforderliga. Ur denna synpunkt vill statistiska centralbyrån ifrågasätta, huruvida icke hela Svartsjö kontrakt, varav enligt förslaget samtliga pastorat utom Lovö skulle tillföras Strängnäs stift, lämpligen borde inordnas i Stockholms-stiftet, dit församlingarna, ehuru området är av övervägande agrar struktur, synas hava sin naturliga anknytning. Den compensation i område och folkmängd, som med förslaget åsyftas för Strängnäs stift, synes också vara av mindre betydelse. Likaledes synes det kunna ifrågasättas, huruvida icke hela Botkyrka pastorat, sålunda även Salems församling med Rönninge municipalsamhälle, vars befolkning till stor del har sin verksamhet i Stockholm, borde hänföras till den del av Södertörns kontrakt, som är avsedd att tilläggas Stockholms-stiftet. Däremot finner statistiska centralbyrån det vara alldeles i sin ordning, att endast Ljusterö församlings pastorat tillföres Stockholms-stiftet från Sjuhundra kontrakt, vilket även därefter lämpligen kan utgöra eget kontrakt.

Länsstyrelsen i Stockholm har i sitt utförligt motiverade yttrande i ämnet gjort gällande, att beteckningen »Stor-Stockholm» vore en naken formel, som icke kunde läggas till grund för ett inlemmande i ett Stockholms-stift av områden utanför Stockholms stadsområde. Gränslinjen för dessa områden i förslaget vore enligt länsstyrelsens uppfattning så godtyckligt dragen, att den över hela linjen utmanade till kritik, och den kunde för övrigt säkert ligen, på grund av bristande rationella utgångspunkter, icke göras rationell. Länsstyrelsen avstyrkte följaktligen, att med stiftet förenades några som helst områden utanför huvudstadens egen jurisdiktionsgräns.

Även *kammarkollegiet* har berört frågan om Stockholms-stiftets områdesbestämning och därvid understrukit, att denna fråga syntes i hög grad vara av lämplighetsnatur. Kollegiet förklarar sig icke hava någon principiell invändning att göra mot sakkunnigförslaget i denna del. Kollegiet åberopar vidare ett tidigare av kollegiet rörande detta spörsmål avgivet yttrande, vari kollegiet framhållit det sammanhang, som föreläge mellan frågan om denna områdesbestämning och ett upprepade gånger framkommet förslag om tillskapande av en speciell kommunbildning, det s. k. Stor-Stockholm, omfattande staden och kringliggande förortsområden, samt utvidgning av överståthållarämbetets ämbetsområde till jämväl kommunerna i Stockholms omgivning. Ehuru dessa förslag ännu icke lett till något resultat, vore det — anförde kollegiet — givet att, i den mån så bleve fallet, gränsen för en indelningsenhet av angivet slag kunde komma att dragas annorlunda än som ifrågasatts beträffande det nya stiftet. För sådan händelse finge det emellertid förutsättas, att stiftsindelningen komme att i görligaste mån anpassas efter den administrativa och kommunala indelningen.

Biskopsämbetet i Stockholms-stiftet.

Myndigheternas yttranden beträffande den sakkunniges förslag om en kombination av biskopsämbetet med kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingen ge i allmänhet uttryck för den uppfattningen att, även om en dylik tjänsteorganisation skulle innebära ett avsevärt framsteg framför den nu rådande ordningen, påtagliga olägenheter dock skulle bli förbundna.

Kammarkollegiet avstyrker emellertid bestämt en tjänstekombination av angiven innebörd. Ämbetsverket framhåller, att de krav, som ställas på en biskop i ett stift med det nu föreslagnas karaktär, med hänsyn till huvudstadens centrala ställning i landets andliga, sociala och ekonomiska liv, komma att lämna mycket liten tid över för uppgifterna som kyrkoherde i Storkyrkoförsamlingen.

Överståthållarämbetet har uttalat sig i samma riktning som *kammarkollegiet* och anför, bland annat:

Ett av skälen för inrättandet av särskilt biskopsämbete för huvudstaden är det, att pastor primarius icke vid sidan av sin gärning som kyrkoherde kan medhinna biskopens arbetsuppgifter. En sammanslagning av de båda tjänsterna för framtiden skulle därför alltjämt leda till antingen att endera åsidosattes eller också att kyrkoherdetjänsten helt överlättes till en vikarie, vilket icke synes kunna tillstyrkas. Den omständighet, att biskopar, för erhållande av lönefyllnad, såsom prebenden tilldelats mindre församlingar, vilka utan svårighet kunnat förestås av en vikarie, bör ej föranleda till att den betydelsefulla och synnerligen krävande kyrkoherdetjänsten i Stockholms Storkyrkoförsamling utlämnas till skötande av ständiga vikarier.

Statskontoret åter har i frågan om biskopstjänstens organisation i det nya stiftet vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning, att någon avgörande olägenhet av en tjänstekombination sådan som den föreslagna knappast vore att

befara, varför ock statskontoret funnit en dylik anordning, i betraktande av därmed ur kostnadssynpunkt förenade fördelar, böra utgöra en förutsättning för inrättandet av ett Stockholms-stift.

Stiftsnämndsärendena.

Den sakkunniges förslag, att det blivande Stockholms-stiftet i dess helhet skulle läggas under gemensam stiftsnämndsförvaltning med Strängnäs stift, har icke biträtts av flertalet av de myndigheter, som yttrat sig över förslaget i denna del. Endast *domkapitlet* och *stiftsnämnden i Strängnäs* ha reservationsfritt förklarat sig icke hava något att erinra däremot.

Kammarkollegiet har förordat, att en särskild stiftsnämnd inrättades för Stockholms-stiftet, och har uttalat som sin mening, att de härmed förenade kostnaderna syntes överkomliga. I avseende å stiftsjägmästargöromålen vore dock en tjänstekombination med Strängnäs stift att förorda.

Såväl *Stockholms domkapitel* som *domkapitlet* och *stiftsnämnden i Uppsala* samt *statskontoret* ha däremot anslutit sig till den sakkunniges uppfattning, att Stockholms-stiftet erbjöde ett allt för litet arbetsfält för en stiftsnämnd, men ha ansett övervägande lämplighetsskäl tala för, att de församlingar inom ärkestiftet och Strängnäs stift, vilka skulle tillföras det nya stiftet, med avseende å förvaltningen av den kyrkliga jorden finge kvarstå under sina respektive stiftsnämnder. Med hänsyn till behovet att i möjligaste mån åstadkomma en avlastning av arbetsbördan inom ärkestiftet har *statskontoret* likväl icke velat motsätta sig vad den sakkunnige föreslagit. Dennes förslag, att statskontorets nuvarande bestyr, vad angår församlingarna i Stockholm, med utbetalning av prästerskapets från kyrkofonden utgående avlöningar samt med avräkningarna mellan nämnda församlingar (pastorat) och kyrkofonden måtte utsträckas att avse hela det nya stiftet, har icke mött någon gensaga från omförmälda ämbetsverk, som funnit en dylik anordning ändamålsenlig.

Kontrakts- och boställsdistriktsindelningen.

Beträffande den av den sakkunnige ifrågasatta kontraktsindelningen för Stockholms-stiftet ha i remissyttrandena icke gjorts några erinringar, men har *stiftsnämnden i Strängnäs* framhållit betänkligheter emot att hela det nya stiftet skulle komma att utgöra ett enda boställsdistrikt. Även i avseende å vad ärkestiftet och Strängnäs stift beröras av den härutinnan i sakkunnigförslaget skisserade indelningen ha av vederbörande domkapitel och stiftsnämnd framställts vissa anmärkningar.

Stiftsbandet.

Den sakkunniges uttalanden rörande detta spörsmål har föranlett erinringar från *domkapitlet i Stockholm*. Domkapitlet anför:

Förslagsställaren framhåller, att vissa skäl, enligt hans förmenande, tala

för, att, därest en särskild stiftsbildning för Stockholm med omnejd kommer till stånd, den fria ansökningsrätten till prästerliga tjänster i huvudstaden borde upphävas. Ehuruväl denna fråga av förslagsställaren mera i förbigående beröres, anser domkapitlet densamma vara av den vikt, att domkapitlet icke kan underlåta att här upptaga densamma till behandling. Domkapitlet vill därvid framhålla, att den gamla rättighet, varom här är fråga, är av största betydelse framför allt med hänsyn till behovet att för de ordinarie tjänsterna i Stockholm — vilka samtliga måste anses vara av ganska krävande natur — kunna förvärva verkligt dugande krafter. Att enbart genom prästvigning för det nya stiftet kunna tillföra huvudstaden den kvalificerade arbetskraft, som av förhållandena påfordras, synes knappast vara möjligt. Därest man, på sätt domkapitlet nyss uttalat, bibehåller den fria ansökningsrätten till ordinarie prästerliga tjänster i Stockholm, komma emellertid befodringsmöjligheterna för dem, som prästvigas för Stockholms stift, att bliva tämligen små. Det synes då nödvändigt att taga under överbäggande, i vad mån en kompen- sation i detta hänseende kan beredas dessa präster. Domkapitlet finner för sin del olika förslag härvid kunna tagas under överbäggande. En nära till- hands liggande lösning är den av ärkebiskop Söderblom i yttrande den 6 feb- ruari 1929 föreslagna, att präster, som prästvigas för Uppsala, Strängnäs och Stockholms stift, böra lämnas rätt att söka ordinarie befattning inom hela detta område.

I det remitterade förslaget uttalas i samband med behandlingen av frågan om stiftsbandet, att de präster, som vunnit anställning i ärkestiftet, respek- tive i Strängnäs stift före Stockholms-stiftets utbrytning, torde böra behållas vid sin hittillsvarande ansökningsrätt till alla prästerliga tjänster inom veder- börande stifts gamla område. En dylik föreskrift, varemot domkapitlet icke har något att erinra, synes emellertid böra kompletteras med ett stadgande av innebörd, att de präster, som äga anställning i huvudstaden vid stiftsreg- leringens ikraftträdande, erhålla ansökningsrätt inom hela det nya stiftet.

Även *kammarkollegiet* har berört förevarande fråga och framhåller, att de skäl, som i förslaget anförts för att tillsvidare lämna nu gällande bestämmel- ser om befodringsrätt för hela rikets prästerskap till prästerlig tjänst i Stockholm oförändrade, syntes övertygande. De vid tiden för stiftsutbryt- ningen inom Uppsala och Strängnäs stift anställda prästerna böra, enligt vad ämbetsverket tillika framhåller, bibehållas vid sin ansökningsrätt till alla prästerliga tjänster inom stiftens hittillsvarande områden.

Slutligen har också *ärkebiskopen* uttalat sig rörande detta spörsmål. Han anför:

Vad angår frågan om stiftsbandet, så vill jag helt ansluta mig till vad av den sakkunnige göres gällande som slutresultat, nämligen att överbäggande skäl torde föreligga för att tillsvidare lämna prästvalslagen på denna punkt oförändrad. I varje fall anser jag, att ingen förändring bör göras, utan att en föregående noggrann undersökning och utredning verkstälts. En om- daning utan dylikt förarbete måste jag betrakta som synnerligen riskabel.

Att de präster, som vunnit anställning i ärkestiftet, respektive i Strängnäs stift före Stockholms-stiftets utbrytning, böra bibehållas vid sin hittills- varande ansökningsrätt till alla prästerliga tjänster inom vederbörande stifts gamla område, finner jag uppenbart.

Kostnadsberäkningarna.

I fråga om domkapitelsorganisationen för Stockholms-stiftet har varken *statskontoret* eller *kammarkollegiet* haft något att erinra emot den sakkunniges förslag om den blivande stiftssekreterartjänstens placering i 24 lönegraden. Beträffande den föreslagna biträdestjänsten har *statskontoret* emellertid ifrågasatt, om icke en placering i 4 lönegraden vore tillräcklig. *Stockholms domkapitel* å sin sida har påyrkat en placering för stiftssekreteraren lägst i 27 lönegraden.

Slutligen må i detta sammanhang nämnas, dels att *kammarkollegiet* ansett kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingen, därest ett självständigt biskopsämbete komme att inrättas för Stockholms-stiftet, böra ombildas till en domprostbeställning, dels att *Storkyrkoförsamlingen* i sitt över sakkunnigförslaget avgivna yttrande uttalat, att församlingen icke kunde biträda den sakkunniges förslag till stiftsfrågans lösning.

Alla de förslag till en stiftsbildning för huvudstaden, som under de senaste decennierna sett dagen, ha haft såsom gemensam utgångspunkt, att till ett sådant stift borde läggas icke blott huvudstadens egna församlingar utan även — i större eller mindre utsträckning — områden hörande till stadens omnejd. Skiftande principer ha angivits för ett närmare bestämmande av gränserna för dessa områden utanför Stockholms hank och stör. I det hela kan den härvid följda riktlinjen karakteriseras så, att i det nya stiftet borde inlemmas de samhällen och socknar, vilkas invånare hade i huvudstaden sitt mera omedelbara centrum med hänsyn till kulturella och ekonomiska förbindelser. Det har härvid legat i sakens natur, att för de gränsdragningsförslag, som i detta sammanhang framlagts, de respektive orternas samband med huvudstaden i kommunikationshänseende fått i icke ringa mån påverka bedömandet. Jag får också erinra om att, då innevarande års riksdag avlät sin framställning med begäran om framläggande för riksdagen av ett förslag till denna frågas lösning, därvid uttryckligen angavs, att stiftet borde inbegripa jämväl områden tillhörande Stockholms »omnejd».

Även för egen del har jag stannat i den övertygelsen, att en dylik områdestildelning till det blivande Stockholms-stiftet i flera hänseenden bör bliva av stort värde, då det gäller att åvägbringa ett samordnande och en effektiv ledning av det kyrkligt-administrativa arbete, för vilket dessa rikets centrala delar under alla förhållanden måste förutsättas erbjuda många likartade och tacksamma uppgifter. Jag har följaktligen icke kunnat beakta Stockholms länsstyrelses i ärendet uttalade uppfattning, att stiftet endast borde omfatta Stockholms stad. Såsom kammarkollegiet framhållit måste frågan om stiftets gränser bliva i hög grad lämplighetsbetonad. I anledning av vad kollegiet anfört rörande det tid efter annan framkomna förslaget om tillskapande av en speciell kommunbildning, det

Departementschefen.

s. k. Stor-Stockholm, omfattande staden och kringliggande förortsområden, kan jag inskränka mig till att nämna, att enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1938 särskilda sakkunniga tillkallats för utredning av, bland annat, frågan om åstadkommande av effektivare former för säkrande, om så erfordrades även tvångsvis, av samverkan mellan olika kommunala enheter i avseende å dem vidkommande enahanda förvaltningsuppgifter. Enligt vad som framgår av de ursprungliga direktiven för utredningsuppdraget har uppslaget till utredningen närmast givits av de problem, som vore förbundna med Stor-Stockholm. Emellertid har Kungl. Maj:t den 30 december 1939 förordnat, att den sålunda igångsatta utredningen tillsvidare skall begränsas till att avse spörsmålet om en rättslig reglering av regionplaneinstitutet. Till vilka praktiska resultat utredningen i detta och andra hänseenden kan för huvudstadens vidkommande komma att föra fram undandrar sig i närvarande läge varje bedömande. I allt fall har jag, i anslutning till vad kammarkollegiet härom anfört, icke funnit någon betänklighet behöva möta mot att Stockholms-stiftets gränser nu fastställas från förhandenvarande utgångspunkter utan att avvakta de eventuella lagstiftningsåtgärder, varom här kan bliva fråga.

I likhet med flertalet i ärendet hörda myndigheter finner jag den sakkunniges förslag till områdestilldelning för det nya stiftet kunna i sina huvuddrag godtagas. Ett par av de förslag till jämkningar i den härvid uppdragna begränsningslinjen, som framlagts i remissyttrandena, har jag likvisst funnit välgrundade. Beträffande motiveringen för dessa avvikelser har jag i första hand kunnat i det väsentliga ansluta mig till de synpunkter, som framförts av ärkebiskopen vid den av honom företagna granskningen av förslaget. Jag har sålunda ansett mig böra i allt biträda vad han hemställt i fråga om gränstragningen mot ärkestiftet. Vad åter angår omfattningen av de områden, som efter utbrytning från Strängnäs stift skulle tilläggas Stockholms-stiftet, har jag därutinnan icke ansett mig helt kunna godtaga vad domkapitlet i Strängnäs anfört. Domkapitlets framhållande av att såväl Dalarö med Ornö och Utö samt Västerhaninge med Muskö som även Österhaninge skulle hava en övervägande landsförsamlingskaraktär finner jag nämligen icke innebära skäl för att dessa församlingar, då de i övrigt äga markerad anslutning till huvudstaden, icke skulle tillföras det nya stiftet. I likhet med domkapitlet i Strängnäs finner jag dock Salem, som numera utgör ett eget pastorat, böra bibehållas inom Strängnäs stift. Jag vill sålunda för egen del förorda ett godkännande av sakkunnigförslaget med följande ändringar: till Stockholms-stiftet läggas dels, i väster, jämväl Skå, Sånga, Hilleshögs, Färentuna, Munsö, Ekerö och Adelsö församlingar dels, i norr, Vallentuna, Össebygarns, Vada och Angarns församlingar. Gränslinjen för det nya stiftet, sådan den av mig sålunda föreslås, har närmare utmärkts på förenämnda till statsrådsprotokollet såsom bilaga (Bil. A) fogade karta över det blivande Stockholms-stiftet. Till ytterligare belysande av detta mitt förslag har jag låtit samman-

ställa en tablå, upptagande förutom Stockholms stads församlingar samtliga de församlingar utanför huvudstaden, som i enlighet därmed komme, efter utbrytning från sina nuvarande respektive stiftsförband, att införlivas med det nya stiftet. Denna tablå torde likaledes få såsom bilaga fogas till dagens statsrådsprotokoll i detta ärende (Bil. B).

Vad beträffar frågan om det blivande biskopsämbetets ställning eller närmare bestämt om dess anordnande såsom en självständig tjänst eller dess tjänsteorganisatoriska förening med en kyrkoherdebefattning i huvudstaden förnekar jag ingalunda betydelsen av det motiv, som föranlett den sakkunnige att förorda det senare av dessa alternativ. Jag har dock efter ett ingående övervägande av denna fråga stannat i den övertygelsen, att den kostnadsbesparing, som härigenom skulle ernås, icke uppväger de med en dylik tjänstekombination förbundna olägenheterna. Den ifrågasatta föreningen av tjänster skulle för framtiden bevara det förhållande, som i fråga om pastor primarietjänsten frammanat så mycken berättigad kritik, nämligen vanskligheten för de kombinerade ämbetenas innehavare att på ett tillfredsställande sätt tillgodose såväl församlingens berättigade krav som de fordringar, kyrkostyrelsens uppgifter måste ställa på honom. En motsvarande organisation av biskopstjänsten är visserligen gällande för ett av våra nuvarande stift, nämligen Visby stift, men förhållandena i nämnda stift, vars totala folkmängd icke ens uppgår till den folkmängdssiffra, som den folkrikaste av Stockholmsförsamlingarna ensam kan uppvisa, giva knappast några rättvisande hållpunkter för en jämförelse. Jag är personligen icke i tvivelsmål om att de krav, som måste ställas på en biskop i ett blivande Stockholms-stift med hänsyn till huvudstadens centrala ställning i landets andliga, sociala och ekonomiska liv, skulle komma att lämna en mycket otillräcklig tid över för de många handa uppgifterna såsom kyrkoherde i den församling, vars omvårdnad därjämte skulle anförtros honom. Härmed är dock ej sagt, att icke den blivande Stockholms-biskopens arbetskrafter borde kunna i viss utsträckning tillvaratagas även för andra uppgifter än dem, som omedelbart sammanhålla med det egna stiftets skötsel. Jag ber att härom få närmare erinra om följande.

Bland de motiv, som anförts för Stockholms-stiftets inrättande, har i olika sammanhang framhållits angelägenheten av att en bestående lättnad måtte kunna beredas ärkebiskopen i hans arbetsbörda. Man har härvid allmänt antagit, att överförandet från ärkestiftet till Stockholms-stiftet av församlingar i Stockholms närhet skulle medföra en dylik effekt, vilken skulle bliva desto verksammare ju mera omfattande ingreppet i ärkestiftets område gjordes. På sätt framgår av Uppsala domkapitels protokoll vid domkapitlets senaste behandling av Stockholms stiftsfråga, har inom domkapitlet starka gensagor framförts mot giltigheten av här berörda antagande. Den tillämnade områdesninskningen för ärkestiftet spelade enligt därvid gjorda uttalanden för frågan om ärkebiskopens över hövan stora ar-

betsbördan en mycket underordnad roll; för ett lättande av denna krävdes med det snaraste helt andra åtgärder.

Jag får erinra om att bland ärkebiskopens arbetsuppgifter ingår ordförandeskapet i de svenska kyrkans centrala institutioner, som äro verksamma för missionen, för diakoniväsendet och för sjömansvården. Enligt gällande, av Kungl. Maj:t fastställda stadgar för ifrågavarande institutioner är sålunda föreskrivet bland annat följande. *Svenska kyrkans missionsstyrelse* består av ärkebiskopen såsom ordförande och sex ledamöter, lika antal präster och lekmän, vilka väljas av kyrkomötet för viss tidsperiod i sänder. Till vice ordförande utser styrelsen en av sina ledamöter. *Svenska kyrkans diakonistyrelse* utgöres av ärkebiskopen såsom ordförande samt ledamöter — hälften präster och hälften lekmän —, som väljas av kyrkomötet för viss tidsperiod i sänder. Ledamöternas antal bestämmes av kyrkomötet med hänsyn till omfattningen av diakonistyrelsens verksamhet; dock må antalet icke understiga sex. Förklarar sig ärkebiskopen hindrad att åtaga sig eller eljest utöva befattningen såsom ordförande, utser Kungl. Maj:t annan ordförande i hans ställe. Även i denna institution äger styrelsen utse en av sina ledamöter till vice ordförande. *Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse* består av ärkebiskopen såsom ordförande och sex ledamöter, lika antal präster och lekmän. Av dessa väljer kyrkomötet två präster och två lekmän samt utser Kungl. Maj:t en präst och en lekman, samtliga för viss tidsperiod i sänder. Till vice ordförande utser styrelsen två av sina ledamöter, en präst och en lekman. Alla de tre här berörda styrelserna skola enligt stadgarna ha sitt säte i Stockholm.

Då de tre här nämnda institutionerna utgöra centrala organ för vår svenska kyrka såsom sådan, lär ställningen såsom institutionernas främste representant vara en naturlig uppgift för innehavaren av ärkebiskopens ämbete. Att lägga det ordinarie ordförandeskapet i dessa styrelser i andra händer än ärkebiskopens anser jag ej heller böra nu ifrågasättas. Däremot finner jag möjligt, att det arbete, som ledningen av dessa institutioners verksamhet pålägger ärkebiskopen, skulle kunna för honom i viss utsträckning underlättas, om han i respektive styrelser erhöle en legal ställföreträdare, som vore bosatt på orten, där styrelsen har sitt säte, och som desslikes i och med det kyrkliga ämbete, han eljest bekläder, finge förutsättas besitta framstående kvalifikationer för uppgiften. På denne självskrivne ledamot och ställföreträdare borde i så fall ankomma ej blott att vid ärkebiskopens frånvaro eller annat förhinder utöva dennes åligganden inom institutionerna utan även att eljest i lämplig omfattning, allteftersom ärkebiskopen bestämmer, inträda i dennes ställe vid behandling av särskilt ärende eller särskild grupp av ärenden. En dylik arbetsuppgift har synts mig böra kunna — åtminstone försöksvis — förbindas med ämbetet såsom stiftschef i Stockholm. Anordningen torde nämligen kunna förväntas i sin mån verka utjämnande av arbetsbördan för stiftscheferna i de båda här ifrågavarande, varandra angränsande stiftet.

I de ifrågavarande styrelsernas sammansättning i övrigt torde den av mig här ifrågasatta anordningen icke behöva föranleda någon rubbning.

Jag får slutligen i detta sammanhang nämna, att enligt gällande instruktion för direktionen över Stockholms stads undervisningsverk ärkebiskopen bekläder, vid sidan av överståthållaren, ställningen såsom ordförande i denna direktion. Till grund för denna ärkebiskopens ställning inom detta tillsyningsorgan över de allmänna läroverken i Stockholm ligga kyrkolagens bestämmelser om de med biskopsämbetet förenade eforala befogenheterna. Kommer Stockholm att läggas till ett stift med egen biskop, bör tydligen denne övertaga den arbetsuppgift inom berörda direktion, som för närvarande tillkommer ärkebiskopen.

Godkännes mitt här framförda förslag till organisation av biskopstjänsten i det blivande stiftet såsom ett från kyrkoherdebefattningen i Storkyrkoförsamlingen friställt biskopsämbete, aktualiseras frågan om den nämnda kyrkoherdebefattningens ställning inom det nya stiftet. För att bringa organisationen av huvudstadsstiftet i överensstämmelse med vad som gäller för övriga delar av landet, torde i Stockholm, liksom i stiftsstäderna i allmänhet, böra finnas en domprost med den på en sådan prästerlig befattningshavare ankommande uppgiften att vara ledamot och vice preses i stiftets domkapitel. I betraktande av den särställning, som av ålder tillkommit kyrkoherdebefattningen vid Storkyrkan och den obestridda rangplats bland Stockholms-kyrkorna, som denna kyrkobyggnad historiskt intager, lär det ligga närmast till hands, att kyrkoherdebefattningen i Storkyrkoförsamlingen ombildas till domprostbeställning. Jag förordar följaktligen en dylik omreglering av tjänsten i fråga. Jag finner emellertid hinder icke möta mot att tjänstens innehavare av hänsyn till traditionen tillägges titeln pastor primarius, själfvallet utan att därmed för framtiden skola vara förenade några särskilda rättigheter eller skyldigheter.

Vad härefter vidkommer stiftsnämndsfunktionerna för det nya stiftet delar jag den sakkunniges, jämväl av flertalet remissmyndigheter omfattade mening, att storleken av det kyrkliga fastighetsbeståndet i det blivande stiftet icke kan motivera inrättandet för stiftet av en egen stiftsnämnd. Den sakkunniges från denna utgångspunkt framlagda förslag, att ifrågavarande funktioner för Stockholms-stiftet i dess helhet, såvitt de avse förvaltningsbestyren för den kyrkliga jorden, skulle påläggas stiftsnämnden i Strängnäs stift, har emellertid mött rätt allmänna gensagor. Såsom framgår av min redogörelse för den sakkunniges utredning förelåg vid tiden för densammes framläggande ett särskilt förhållande, som obestriddligen i sin mån talade för lämpligheten av förslaget i denna del. Stiftsjägmästartjänsten i Strängnäs stift var nämligen vid angivna tidpunkt icke organiserad såsom heltidstjänst och den utfyllnad i den där anställde stiftsjägmästarens tjänsteuppgifter, som hänsläggandet av stiftsnämndsärendena för hela Stockholms-stiftets område till

stiftsnämnden i Strängnäs stift skulle åstadkomma, syntes möjliggöra en praktisk lösning av den då ännu svävande organisationsfrågan beträffande stiftsjägmästarbefattningen i sistnämnda stift. Denna organisationsfråga är emellertid numera sedan några år tillbaka i annat sammanhang uppordnad, och det särskilda motiv, som densamma utgjort för den sakkunniges förslag, har därmed förfallit. I betraktande härav och med hänsyn till omständigheterna i övrigt har jag stannat i den uppfattningen, att den måhända enklaste lösningen av det nu behandlade spörsmålet vinnas, om stiftsnämnderna i Uppsala och Strängnäs bibehållas vid inseendet över det kyrkliga fastighetsbeståndet inom Stockholms stift, envar beträffande de församlingar som hittills tillhört respektive stiftsnämnds förvaltningsområde. Jag finner mig kunna desto hellre förorda denna anordning, som den tvivelsutan är ägnad att bäst tillgodose kontinuiteten i stiftsnämndernas här förekommande arbetsuppgifter. Att statskontoret för hela det blivande Stockholms-stiftet övertager bestyret med utbetalning av prästerskapets från kyrkofonden utgående avlöningar liksom ock med avräkningarna mellan Stockholms-stiftets pastorat och kyrkofonden finner jag, såsom ock statskontoret självt framhåller, innebära en ändamålsenlig lösning.

Vad angår den sakkunniges preliminära förslag till ändringar i indelningen med avseende å boställsdistrikt och kontrakt får jag erinra om, att med den av mig förordade regleringen beträffande stiftsnämndsärendenas behandling de erforderliga jämkningarna i indelningen i boställsdistrikt måste företagas från i viss mån andra utgångspunkter än som förelegat enligt sakkunnigförslaget. I detta hänseende liksom i fråga om kontraktsindelningen för det nya stiftet och beträffande de jämkningar i kontraktsindelningen inom Uppsala- och Strängnäs-stiftens blivande områden, som må befinnas påkallade, har jag för avsikt att i sinom tid infordra förnyade yttranden från vederbörande stiftsnämnder och domkapitel. Sedan sådana yttranden inkommit, torde jag beträffande dessa indelningsfrågor, vilkas reglering helt faller inom området för Kungl. Maj:ts administrativa prövningsrätt, få tillfälle att framlägga särskilda förslag.

Den sakkunnige har i sin utredning berört det s. k. stiftsbandet och vissa därmed sammanhängande rättsförhållanden, som vid utbrytningen av Stockholms-stiftet påkalla uppmärksamhet. I första hand avse de spörsmål det här gäller övergångsförhållanden, men även förslag om en för framtiden bestående särreglering för Stockholms-stiftet av det prästerliga befordringsväsendet därstädes har i ärendet framförts.

Vad då först angår sistnämnda fråga så har därvid tagits sikte på befordringsförhållandena för dem, som efter stiftsbildningen — genom prästvigning för tjänstgöring inom Stockholms-stiftet — bliva hänvisade att därstädes söka sin fortsatta prästerliga befordran. Beträffande behovet av en särreglering har framhållits, hurusom den jämlikt lagen om tillsättning av

prästerliga tjänster alltjämt gällande bestämmelsen, att befodringsrätt till prästerlig tjänst i huvudstaden skall stå öppen för hela rikets prästerskap, kan befaras komma att i icke önskvärd utsträckning kringskära befodringsutsiktterna för de präster, som inom Stockholms-stiftet erhålla sin första anställning. Betydelsen i och för sig av den här berörda bestämmelsen, vilken på sätt den sakkunnige erinrat är av mycket gammalt datum, förringas dock av den omständigheten, att ett avsevärt antal huvudstadsförsamlingar äga en av nämnda lagbestämmelse oberoende, på äldre s. k. privilegier grundad rätt att vid tillsättningen av vissa där förekommande prästerliga befattningar få företaga val bland sökande eller såsom fjärde provpredikanter kallade prästmän från hela riket.

Den fråga, som här väckts, synes mig vara i närvarande läge rätt svårbedömlig. Mot den tanke som upptagits av Stockholms domkapitel för en lösning av denna fråga — nämligen att de präster, som prästvigas för Uppsala, Strängnäs och Stockholms stift, skulle lämnas rätt att söka ordinarie befattning inom hela detta område — kunna också tvivelsutan vägnade erinringar göras. I varje fall lär det icke vara möjligt att utan en ingående utredning taga ställning till vare sig detta eller andra förslag till en reglering i här angivna syfte. Jag har också funnit att med lagstiftningsåtgärder i denna fråga bör kunna utan större olägenhet tillsvidare anstå. Någon tids erfarenhet om befodringsförhållandenas utveckling inom det nya stiftet torde komma att giva säkrare hållpunkter för bedömande av behovet av åtgärder på detta område.

Vad härefter angår övergångsregleringen har i ärendet föreslagits, att de präster, som vunnit anställning i ärkestiftet, respektive Strängnäs stift före den nya stiftsindelningens ikraftträdande, skola bibehållas vid sin dittillsvarande ansökningsrätt till prästerliga tjänster inom vederbörande stifts gamla område, varjämte av Stockholms domkapitel påyrkats den kompletteringen av angivna bestämmelse, att de präster, som vid stiftsregleringens ikraftträdande innehava prästerlig tjänst i huvudstaden, skola erhålla ansökningsrätt inom hela det nya stiftet.

Det synes ej fullt klart, huruvida förslagsställarna tänkt sig, att de präster inom det blivande Stockholms-stiftet, på vilka de föreslagna reglerna bleve tillämpliga, skulle, i förstnämnda fall, *tillika* erhålla legal befodringsrätt till alla tjänster inom det nya stiftet och, i senare fallet, *tillika* bevara sin legala befodringsrätt inom det stift de dittills tillhört. En reglering av sådan innebörd, som bleve liktydig med tillskapande för dessa präster av en dubbel prästerlig hemortsrätt, synes mig icke lämpligen kunna förordas. Den skulle ej heller stå i god överensstämmelse med stiftsbandsregleringen, sådan denna generellt ännu lagligen består. För egen del synes det mig, som om de här berörda prästernas intressen bleve i all skäligen utsträckning tillgodosedda, därest åt dem inrymdes en rätt att själva avgöra, vilket av de två stift, som för dem i varje särskilt fall komme i fråga, de för fram-

tiden önskade tillhöra. En bestämmelse till reglering av dessa förhållanden, vilken bestämmelse torde böra meddelas i samband med föreskrifterna om det nya stiftets inrättande, synes kunna givas följande närmare innehåll:

Präst, som vid stiftsindelningens ikraftträdande innehar prästerlig befattning i territoriell församling inom Stockholms stift eller som eljest är anställd och tjänstgör i sådan församling, skall från och med samma tidpunkt tillhöra det nya stiftet; dock äger sådan präst, där han senast inom ett år efter stiftsindelningens ikraftträdande hos domkapitlet i Stockholms stift anmäler, att han icke önskar tillhöra nämnda stift, kvarstå i eller återgå till det stift, han närmast före stiftsindelningens ikraftträdande tillhörde.

Vad slutligen angår tidpunkten för stiftsbildningens genomförande har något hinder icke syntts mig föreligga mot att denna tidpunkt, under förutsättning att stiftsfrågan kan vinna sin slutliga lösning senast under första halvåret 1942, bestämmas till den 1 juli samma år.

Till frågan om de med stiftsbildningen förbundna kostnaderna återkommer jag i annat sammanhang.

Författningsregleringen.

Inrättandet av ett särskilt stift för huvudstaden med omnejd förutsätter ändringar i ett betydande antal författningar. Flertalet av dessa författningar äro dock av uteslutande administrativ natur. I samband med den av den sakkunnige verkställda utredningen rörande stiftsbildningen, har av honom tillika utarbetats förslag till därav påkallade ändringar i vissa hithörande författningar, vilka förutsätta medverkan av riksdagen, respektive av riksdag och kyrkomöte. Ifrågavarande förslag utgöras av:

- 1) Förslag till *Lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 i förordningen den 16 november 1863 (nr 61, sid. 3) angående allmänt kyrkomöte;*
- 2) Förslag till *Lag om ändring i vissa delar av lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel;*
- 3) Förslag till *Lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval; samt*
- 4) Förslag till *Förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel.*

För dessa förslag, vilka torde få såsom bilaga fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende (Bil. C), ber jag att här få närmare redogöra.

Förslaget till lag om ändringar i kyrkomötesförordningen.

Den sakkunnige har härom anfört:

De föreslagna jämkningarna i denna författnings bestämmelser innebära ingen annan ändring i kyrkomötets sammansättning än att biskopen i Stock-

holms-stiftet inträder såsom självskrivnen ledamot i pastor primarius' ställe samt att de valda ombuden från Stockholm ersättas med ombud från Stockholms-stiftet.

Enligt kyrkomötesförordningen i dess ursprungliga lydelse var antalet lekmannaombud från Stockholm allenast ett. I sammanhang med delningen år 1903 av Härnösands dåvarande stift och det samtida beslutet om sammanslagning av Kalmar och Växjö stift utvidgades representationsrätten för Stockholm till utseende av två lekmannaombud eller sålunda samma antal, som tillförsäkrats stiftet med undantag för Visby stift, vilket tilldelats endast ett. Tydligt kan för det blivande Stockholms-stiftet icke ifrågasättas en utökning av det för de flesta stiftet nu gällande legala antalet lekmannaombud, nämligen två. Uppmärksammas bör emellertid, att Stockholms-stiftets folkmängdssiffra kommer att överstiga folkmängdssiffran för såväl ärkestiftet som Växjö stift, vilka stift tilldelats vardera ett av de fem särskilda lekmanmandat, varöver Kungl. Maj:t jämlikt § 2 i kyrkomötesförordningen äger disponera. De övriga tre av dessa sistnämnda mandat äro för närvarande så disponerade, att två tillagts Lunds stift och ett Göteborgs stift. Därest stiftsbyggnaden för Stockholm kommer till stånd, torde — i administrativ ordning — böra tagas under omprövning, huruvida den nya stiftsorganisationen påkallar en ändrad fördelning av ifrågavarande fem »tilläggsmandat».

Jämlikt § 5 i kyrkomötesförordningen skola vid val av lekmännens ombud Stockholms stad och Visby stift utgöra vardera ett och de övriga stiftet vardera två »valdistrikt», eller, såsom med denna beteckning avses, valkretsar. Då i Stockholms-stiftet enligt förslaget komma att ingå — förutom huvudstaden med en befolkning den 1/1 1937 av 543,785 — landsbygdsområden och vissa städer med ett invånarantal av tillhopa drygt 150,000, lära starka skäl tala för att även Stockholms-stiftet får bilda två valkretsar, i likhet med vad som gäller för alla de övriga stiftet med undantag för Visby stift. En dylik uppdelning av Stockholms-stiftet i två valkretsar torde vara välmotiverad vare sig dess lekmanrepresentation kommer att stanna vid två eller utökas till tre ombud. I händelse stiftet erhåller tre lekmanmandat, vilket är att förmoda, skulle valkretsindelningen kunna tänkas bli verkställd så, att Stockholms stad bildar en valkrets och bibehålles vid sin nuvarande representationsrätt med två ombud och stiftets övriga delar tillsammans komma att utgöra den andra valkretsen med ett ombudsmandat. De nyss anförda folkmängdssiffrorna giva emellertid vid handen, att en dylik indelning skulle medföra en rätt så väsentlig överrepresentation för stiftets områden utanför huvudstaden, under förutsättningen att enbart befolkningssiffrorna böra vara för kretsindelningen bestämmande. Erinras må i detta sammanhang, att enligt 1937 års folkmängdsuppgifter för riket i dess helhet på vart och ett av kyrkomötets lekmannaombud i medeltal kommer en folkmängd av i runt tal 209,000 eller, med bortseende från Gotlands stift, vilket alltjämt skulle komma att utgöra en legalt bestämd valkrets, på ett vart av övriga 29 lekmannaombud i medeltal 214,000. Om man för Stockholms-stiftets valkretsar vill eftersträva en inbördes jämnare representation, kan så ske, exempelvis genom att till en valkrets sammanföra huvudstadens ytterområden — Bromma, Brännkyrka och Enskede församlingar — med stiftets områden utanför huvudstaden. Härigenom skulle också erhållas ett folkmängdsmedeltal per ombud för stiftet, som närmare skulle komma att överensstämma med riksmedeltalet, eller i runt tal 248,000 för den yttre valkretsen och 224,000 för den inre.

Någon erinran mot den sakkunniges förslag beträffande här berörda ändringar i kyrkomötesförordningen har från remissmyndigheternas sida icke framställts.

Departementschefen.

Mot det framlagda förslaget till de av stiftsbildningen påkallade jämkningarna i kyrkomötesförordningen har jag icke funnit anledning till någon saklig erinran. Tidpunkten för ändringslagens ikraftträdande torde dock lämpligen, i anslutning till vad jag härförut föreslagit beträffande tidpunkten för stiftsbildningen, böra angivas i förordningen.

Vad den sakkunnige anfört i fråga om fördelningen av »tilläggsmandaten» samt beträffande valkretsindelningen i det nya stiftet synes mig värt beaktande. Den förskjutning i folkmängdssiffrorna för ifrågavarande området, som ägt rum efter det den sakkunniges utredning avlämnades, och den jämkning i gränserna för det nya stiftet, som av mig förordats, synes icke i avsevärd mån rubba de förutsättningar, varmed den sakkunnige för de av honom skisserade förslagen till reglering av nu berörda frågor räknat. Jag torde efter den ytterligare utredning, som må befinnas behöflig, få tillfälle att senare göra anmälan med definitiva förslag till ett ordnande av dessa angelägenheter.

Förslaget till lag om ändringar i domkapitelslagen.

Beträffande förslaget anför den sakkunnige:

Bestämmelserna i lagförslaget avse allenast att sätta ur kraft alla de speciella stadganden i domkapitelslagen, som äro betingade av Stockholms stads hittillsvarande särskilda ställning som »konsistorialområde», samt att göra alla lagens övriga, för domkapitlen i stiftet och vad därmed äger sammanhang meddelade bestämmelser tillämpliga jämväl beträffande domkapitlet i Stockholms stift.

Stockholms domkapitel är som bekant för närvarande, då kapitlets verksamhetsområde allenast omfattar huvudstaden, icke i utövning av några befogenheter med avseende å folkundervisningsväsendet. En ändring härutinnan kommer att inträda i och med att Stockholm i det nya stiftet sammanföres med i stiftsindelningsförslaget angivna landsbygdsområden och mindre städer.

Till upplysning om antalet skoldistrikt, skolor och lärartjänster inom sistnämnda delar av det föreslagna Stockholms-stiftet ävensom rörande den omfattning, vari domkapitlet i ärkestiftet och i Strängnäs stift under åren 1934—1936 tillförts »skolärenden» från ifrågavarande områden och städer, har den sakkunnige uppgjort följande två tabellariska sammanställningar (Tab. VII och VIII).

Tablå VII.

Område, avsett att överflyttas	Folkskolor			Kommunala mellanskolor		Högre folkskolor		Allmänna läroverk		Statsunderstödda läroverk	
	antal			antal		antal		antal		antal	
	skol-distrikt	skolor	lärar-tjänster	skolor	lärar-tjänster	skolor	lärar-tjänster	skolor	lärar-tjänster	skolor	lärar-tjänster
från Uppsala till Stockholms stift	25	100	452	3	39	—	—	3	57	1	45
från Strängnäs till Stockholms stift . . .	11	40	161	—	—	1	8	—	—	1	27

Anm.: Uppgifterna avse i fråga om folkskolorna vårterminen 1937 och i övrigt höstterminen 1936.

Tablå VIII.

Område, avsett att överflyttas	Antalet av vederbörande domkapitel enligt dess diarium under åren 1934—1936 behandlade folkskoleärenden							
	ärenden ang. tjänstetillsättningar	ärenden ang. förening av tjänster	disciplinfrågor	organisationsfrågor	andra ärenden	summa ärenden		
						1934	1935	1936
från Uppsala till Stockholms stift	15	—	—	44	30	32	19	38
från Strängnäs till Stockholms stift . . .	2	—	1	14	9	8	10	8

Anm.: Varken Uppsala eller Strängnäs domkapitel har under åren 1934—1936 behandlat något ärende rörande kommunal mellanskola, högre folkskola, allmänt läroverk eller statsunderstött läroverk inom ifrågavarande områden och städer.

I anslutning till de sålunda lämnade statistiska uppgifterna anför den sakkunnige vidare:

Med hänsyn till de förhållanden, som i tablåerna berörts, bör en ledamot med särskild sakkunskap på folkundervisningens område insättas i Stockholms-stiftets domkapitel, i likhet med vad för domkapitlen i övriga stift är stadgat. De föreslagna ändringarna i domkapitelslagen komma fördenskull att medföra, att någon sådan särskild ledamot med lärdom i teologiska eller humanistiska ämnen, som nu har säte i Stockholms domkapitel, icke kommer att ingå i det nya domkapitlet. Någon större saklig skillnad i kapitlets sammansättning behöver ju dock detta utbyte icke komma att innebära, då ju de båda kvalifikationsgrunderna — lärdomen samt sakkunskapen på folkundervisningens område — ej utesluta varandra.

Stockholms-stiftets domkapitel skulle följaktligen i sin ordinarie sammansättning komma att utgöras av:

- 1) biskopen såsom preses;
- 2) en av Kungl. Maj:t bland stiftets kyrkoherdar förordnad ledamot såsom vice preses;

- 3) en av stiftets präster vald präst, som innehar ordinarie prästerlig tjänst i stiftet;
- 4) en av ombud för pastoraten i stiftet vald lekman, som ådagalagt nit och insikt i det kyrkliga församlingslivet;
- 5) en av Kungl. Maj:t förordnad, i allmänna värv förfaren lekman; samt
- 6) en av Kungl. Maj:t förordnad, på folkundervisningens område sakkunnig ledamot.

Jämlikt 2 § 5 mom. i gällande lag om domkapitel skola vid ärkebiskopsval samtliga kyrkoherdar i Stockholm äga säte och stämma i stadens domkapitel. Då nämnda kyrkoherdar, därest Stockholms-stiftet inrättas, komma att i eljest för stiftens stadgad ordning få deltaga i valet av det egna stiftets biskop, bör givetvis omförmälda särbestämmelse beträffande kyrkoherdarna i huvudstaden upphävas.

Då, i händelse den tillämnade stiftsutbrytningen kommer till stånd, det nuvarande domkapitlet för Stockholms stad kommer att ersättas med ett domkapitel för Stockholms stift, representerande ett väsentligt större territorium än huvudstadens, torde de övervägande skälen tala för, att stiftsindelningens ikraftträdande förbindes med ett nytuseende av domkapitlets samtliga ledamöter och sålunda ej endast av den nytillkommande ledamoten med särskild sakkunskap på folkundervisningens område. Erforderliga förordnanden i sådant syfte torde följaktligen böra meddelas och nödiga val äga rum i god tid före angivna tidpunkt. Lämpligheten torde däremot bjuda, att biskopsvalet företages först efter indelningsändringens ikraftträdande, så att tillfälle beredes det nya domkapitlet att däri i stadgad ordning deltaga.

Något allmänt nytuseende av ledamöterna i domkapitlet i de båda i samband med den nya stiftsindelningen minskade stiftet — ärkestiftet och Strängnäs stift — torde däremot ej kunna anses av den anledningen påkallat. Emellertid lärer beträffande någon ledamot eller suppleant i sistberörda två domkapitel kunna förekomma, att denne genom indelningsändringen förlorar sin hemortsrätt i exkorporeringsstiftet och följaktligen jämlikt 8 § i domkapitelslagen blir obehörig att i fortsättningen innehava sitt mandat. Förordnande av ny ledamot eller suppleant i den sålunda diskvalificerade ställe lärer för sådant fall böra meddelas och, där diskvalifikationen träffar ledamot eller suppleant, som utsetts genom val, fyllnadsval under de förutsättningar, som finnas angivna i 3 § 2 mom. och 4 § 1 mom. i samma lag, äga rum.

För de förordnanden och de val av domkapitelsledamöter och suppleanter, som enligt vad här framhållits bliva erforderliga vid tiden för indelningsändringens ikraftträdande, böra givetvis de i domkapitelslagen intagna stadgandena om dylika förordnanden och val i allmänhet, så långt ske kan, bliva gällande. Där emellertid förordnande och val, som här sagts, förutsätts skola äga rum före den nya stiftsindelningens ikraftträdande, bliva berörda stadganden icke i allo tillämplbara. Det torde böra överlämnas till Kungl. Maj:ts beprövande i administrativ ordning att i förevarande avseende meddela de tilläggsbestämmelser, som kunna visa sig erforderliga.

Lagförslaget har av remissmyndigheterna lämnats utan annan erinran än som sammanhänger med den av vissa av dessa myndigheter företrädade avvikande uppfattningen i avseende å förbindelsen mellan biskopstjänsten och kyrkoherdebefattningen i Storkyrkoförsamlingen.

Även för egen del har jag från sakliga synpunkter icke funnit anledning till annan erinran mot lagförslaget än som följer av mitt ställningstagande till frågan om organisationen av biskopsämbetet i det nya stiftet samt mitt förslag rörande ombildning av kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingen till domprostbeställning. I anslutning härtill kommer följaktligen domprosten i Stockholm att med självskrivnenhet tillhöra domkapitlet i Stockholms stift och där taga säte såsom vice preses.

De i den sakkunniges utredning förekommande statistiska uppgifterna rörande skolförhållandena m. m. inom det av landsbygd och mindre städer sammansatta område, som jämte huvudstaden skulle enligt den sakkunniges förslag komma att ingå i det nya stiftet, kunna visserligen, såsom hänförande sig till en tidpunkt åtskilliga år tillbaka, anses numera i viss mån föråldrade. Förskjutningar i här ifrågakarande siffror inträda givetvis också, om gränsdragningen för stiftet sker med de jämkningar på åtskilliga punkter, som av mig förordats. Det har dock icke synts mig nödvändigt att i detta sammanhang företa en komplettering av den statistik, som här redan finnes framlagd. De tillgängliga siffrorna torde nämligen i allt fall klart ådagalägga, att ett behov även för Stockholms-stiftet kommer att föreligga av en ledamot med särskild sakkunskap på folkundervisningens område.

Jag har låtit underkasta lagförslaget en viss omarbetning i formellt hänseende, varvid lagen även erhållit en ändrad rubrik. I lagförslaget har jämväl intagits en övergångsbestämmelse beträffande den fortsatta behandlingen av de ärenden, som vid upphörandet av det nuvarande domkapitlet för Stockholms stad icke kunnat av denna myndighet bringas till slutligt avgörande. Motsvarande bestämmelser till närmare reglering av den fortsatta behandlingsordningen för sådana hos domkapitlet i ärkestiftet, respektive domkapitlet i Strängnäs stift vid tidpunkten för stiftsbildningen anhängiga ärenden, vilka angå område, som skall från ettdera av dessa stift avskiljas för att ingå i Stockholms-stiftet, och vilka ärenden vid angivna tidpunkt ännu icke hunnit av de nämnda domkapitlen avgöras, torde böra meddelas i sammanhang med det blivande beslutet om själva stiftsbildningen.

Förslaget till lag om ändringar i biskopsvalsförordningen.

Den sakkunnige har härom anfört:

I förordningen den 30 maj 1759 om biskops-(och superintendents-)val stadgas i 9 mom., att vid sådant val »komma i de stift, där gymnasier äro, alle lektors, evad de äro präster eller ej, uti konsistorio att omrösta».

Genom nu gällande lag om domkapitel har, som bekant, gymnasielektors självskrivnenhet till ledamotskap i domkapitlet upphört. I vartdera av domkapitlen i Uppsala och Lund skola däremot såsom ledamöter i kapitlet alltjämt ingå två av den teologiska fakulteten vid universitetet i staden inom denna fakultet valda professorer. Under förarbetena till lagen i fråga erinrades om att dittills alla teologiska professorer i sin egenskap av dom-

kapitelsledamöter varit berättigade, professorerna i Uppsala att deltaga i val av ärkebiskop och professorerna i Lund att deltaga i val såväl av biskop i Lunds stift som av ärkebiskop. Tillika anmärktes, hurusom, med hänsyn till att blivande innehavare av ärkebiskopsämbetet och av biskopsämbetet i Lunds stift icke, såsom dittills varit förhållandet, därjämte komme att innehava prokanslersbefattning, ifrågavarande professorer icke heller i egenskap av ledamöter av vederbörande akademiska församling komme att vara berättigade att deltaga i biskopsval (se: 11 mom. i 1759 års förordning). Då det emellertid ansågs vara av värde, att de teologiska professorerna vid de två universiteten bibehölles vid sin rätt att deltaga i val av ärkebiskop, respektive i val av ärkebiskop och av biskop i Lunds stift, intogs i 2 § 5 mom. domkapitelslagen en bestämmelse av innehåll, att i stift, varest teologisk fakultet finnes, fakultetens samtliga professorer skola vid ärkebiskops- eller biskopsval äga säte och stämma i domkapitlet.

Det härförut återgivna stadgandet i 1759 års förordning beträffande gymnasielektorers deltagande i biskopsval synes emellertid vid den nu senast företagna domkapitelreformen icke hava uppmärksamrats. Hade så skett, lärer väl vara ställt utom tvivel, att stadgandet i fråga befunnits böra upphävas. Erinras må sålunda, att de gymnasielektorerna, som äro till prästämbetets utövning behöriga, bliva, även om nämnda stadgande sättes ur kraft, bibehållna vid rätten att deltaga i biskopsval, väl icke vid omröstningen i domkapitlet men däremot, i sin egenskap av prästmän, vid omröstningen inför kontraktsprosten. Och vad angår övriga lektorer lärer väl, sedan lektorernas självskrivna ledamotskap i domkapitlet avvecklats, näppeligen föreligga tillräckliga skäl att bibehålla dem vid en befogenhet, som, såvitt den tillkommit andra lektorer än dem, som ägt säte och stämma i de gamla domkapitlet, väl endast sällan tagits i anspråk och som väl numera över huvud taget icke skulle kunna av någon annan grund motiveras än att biskopen ännu är i utövning av vissa de allmänna läroverken berörande eforalfunktioner. För Stockholms-stiftets vidkommande skulle ett bibehållande av denna valrätt komma att framstå såsom alldeles särskilt oformligt. Som bekant äro eforalfunktionerna beträffande själva huvudstaden sedan gammalt hänlagda till en särskild institution, nämligen direktionen för Stockholms stads undervisningsverk, vadan biskopen i stiftet, eller sålunda för närvarande ärkebiskopen, icke i vidare mån utövar några eforala befogenheter därstädes än att han är insatt såsom självskrivnen vice ordförande i berörda direktion. Stockholms-stiftets tillkomst lär väl icke böra föranleda någon annan rubbning i denna ordning än att ärkebiskopen i hans här berörda egenskap ersättes med biskopen i det nya stiftet. Att under de förhållanden, som här antytts, bereda läroverkslektorerna i Stockholm, vilkas antal för närvarande uppgår till ett 80-tal, rätt att i denna sin egenskap deltaga i domkapitlets omröstning vid val av biskop, torde av i öppen dager liggande skäl icke kunna ställas i fråga. Det riktiga torde följaktligen vara, att nu sätta den ifrågavarande antikverade bestämmelsen i 1759 års förordning helt ur kraft.

Då, på grund av vad här anförts, 1759 års ifrågavarande författning nu i allt fall tarvar ändring, torde praktiska skäl tala för att en jämkning av bestämmelserna i denna författning även på en annan punkt i detta sammanhang företages. Härom må bringas i erinran följande.

Enligt den ursprungliga lydelsen av 3 mom. i ifrågavarande förordning skulle till biskopsval inom varje kontrakt kallas icke allenast de, som vore prostar i sina egna församlingar, utan ock alla inom kontraktet varande

kyrkoherdar och regementspastorer, där de hade sitt boställe och vore tillstädes, samt kapellanen från vart pastorat eller, där flera kapellaner vore i pastoratet, den, som längst innehåft samma syssla i församlingen, så ock de vice pastorer, som förestode någon ledig församling.

Genom lagändring den 29 mars 1899 (sv. förf. saml. nr 18, sid. 1) erhöll ifrågakvarande författningsrum den avfattning, att till biskopsval skulle inom varje kontrakt kallas alla till kontraktet hörande kyrkoherdar, komministrar och kapellpredikanter ävensom, där någon sådan syssla stode ledig eller icke blivit tillträdd av den därtill utnämnde, eller där innehavaren vore hindrad att sin valrätt utöva, den, som förestode sysslan, varjämte, om regementspastor vore boende inom kontraktet, jämväl han skulle kallas till valet.

Fråga om ytterligare utvidgning av rätten för präster att deltaga i biskopsval väcktes därefter genom en av kyrkomötet den 24 november 1909 till Kungl. Maj:t avläten skrivelse, med hemställan att Kungl. Maj:t täcktes låta vidtaga sådana åtgärder att, med upphävande av vad i gällande förordning om biskopsval vore stadgat beträffande rätt att i valet deltaga, dylik rätt måtte tillkomma en var till prästämbetets utövning berättigad prästman, som inom stiftet vore kyrkoskriven.

Denna framställning från kyrkomötet var grundad på en vid kyrkomötet avgiven motion, i vilken uttalades den meningen, att personlighetsprincipen, enligt vilken en röst skulle tillkomma varje till prästämbetets utövning berättigad och mogen prästman, vore mera beaktansvärd än gällande bestämmelser — för övrigt ej fullt genomförda — princip, att varje ordinarie befattning skulle vid valet representeras av en röst. I motionen anfördes vidare följande.

Som en oegentlighet, att icke säga orättvisa, måste det betecknas, att samma präst under olika skeden av sin prästerliga verksamhet ena tiden ägde en valrätt, som han sedan, trots ökad tjänstålder och erfarenhet, kunde av ganska tillfälliga anledningar förlora. En ung präst, som kort efter sin prästvigning förordnades till vice pastor, bleve i och med detsamma röstberättigad; men om han efter åtskilliga års väl vitsordad tjänstgöring hugnades med en pastoratsadjunktur, en tjänst, som stode på gränsen till ordinarie, miste han den rätten. Säkert vore också, att yngre, obefordrade prästmän, som i regel kunde påräkna att komma i långvarig beröring med sin biskop, hade större intresse av ett biskopsval än de gamla, som redan eller inom kort tjänat ut. Då förordningen om allmänt kyrkomöte i sin 4 § åt alla inom distriktet kyrkoskrivna till prästämbetets utövning berättigade prästmän inrymde rätt att deltaga i val av de prästerliga ombuden, syntes det vara synnerligen lämpligt, att förordningen om biskopsval bleve, för så vitt det anginge valrätten, bragt till överensstämmelse med kyrkomötesförordningens föreskrift i detta avseende.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 9 september 1915 av kyrkomötets sistnämnda skrivelse, yttrade föredragande departementschefen bland annat följande:

På samma gång jag är beredd att tillstyrka framläggande av ett lagförslag i huvudsaklig överensstämmelse med kyrkomötets hemställan, anser jag emellertid, i likhet med vissa domkapitel, någon jämkning lämpligen böra vidtagas i det av kyrkomötet föreslagna stadgandet. Kalmar domkapitel har mot detta stadgandes avfattning anmärkt, att därav oförnekligt skulle kunna föranledas godtyckligheter och missbruk. Domkapitlet ville exempelvis erinra därom, att gamla prästmän, som avgått från ordi-

narie tjänst med emeritilöner men ännu vore berättigade till prästämbetets utövning, eller unga präster, som åtnjöte tjänstledighet för fortsatta studier, kunde låta kyrkoskriva sig i vilket stift som helst, där de tillfälligtvis bodde och hade sitt hemvist, och därigenom vid tid för biskopsval bereda sig rösträtt inom ledigt stift. Strängnäs domkapitel har funnit det villkor för deltagande i biskopsval lämpligen kunna uppställas, att vederbörande prästman skall ej blott vara kyrkoskriven inom stiftet utan ock där hava prästerlig tjänstgöring. Även Skara domkapitel har uttalat sig i samma riktning genom påpekande därav, att kyrkomötet icke med sin framställning avsett de blivande pensionerade prästmännen. I enlighet med den uppfattning, som tagit sig uttryck i de sålunda gjorda erinringarna, synes mig den nya bestämmelsen i ämnet böra erhålla den lydelsen, att till biskopsval skola inom varje kontrakt kallas alla, som innehava ordinarie prästerlig tjänst inom kontraktet och äro till ämbetsutövning behöriga, samt alla andra inom kontraktet kyrkoskrivna prästmän, som i stiftet hava prästerlig tjänstgöring. Såsom innehavare av ordinarie prästerliga tjänster skola enligt denna lydelse till valet kallas alla innehavare av ordinarie församlingstjänster inom kontraktet och dessutom sådana innehavare av de i 48 § 1 mom. av lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster omförmälda befattningar vid krigsmakten, fängelse eller hospital, vilkas tjänstgöringsort är belägen inom kontraktet, under förutsättning endast att de äro behöriga till ämbetsutövning, men oavsett om de äro kyrkoskrivna inom kontraktet — vilket dock givetvis i de allra flesta fall är förhållandet — samt om de vid tillfället äro i tjänstgöring eller åtnjuta ledighet. För andra präster skall, förutom kyrkoskrivning inom kontraktet, erfordras, att de hava prästerlig tjänstgöring i stiftet. Härmed avses, att de lyda under vederbörande domkapitel eller konsistorium och vid tillfället äro i tjänstgöring såsom präster inom stiftet.

I skrivelse den 1 oktober 1915, nr 8, förklarade Kungl. Maj:t sig vilja inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida mötet godkände därvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 3 mom. i 1759 års förordning, varigenom författningsrummet skulle erhålla följande lydelse:

»Till detta val kallar prostén i varje kontrakt eller, om han är av laga förfall hindrad, den i hans ställe är förordnad alla, som innehava ordinarie prästerlig tjänst inom kontraktet och äro till prästämbetets utövning behöriga, så ock de prästmän, som, utan att innehava ordinarie prästerlig tjänst inom kontraktet, äro därstädes kyrkoskrivna och i stiftet hava prästerlig tjänstgöring.»

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 oktober 1915 anförde kyrkomötet i anledning härav följande:

Såsom av Eders Kungl. Maj:ts förslag framgår, har Eders Kungl. Maj:t åt rätten att deltaga i biskopsval givit en snävare omfattning än kyrkomötet i sin skrivelse avsåg. Anledningen härtill synes huvudsakligen vara att söka i åtskilliga anmärkningar, som från vissa domkapitels sida riktats mot kyrkomötets förslag, att dylik rätt skulle tillkomma envar till prästämbetets utövning berättigad prästman, som inom stiftet vore kyrkoskriven. — Kyrkomötet har emellertid vid granskning av dessa anmärkningar funnit desamma icke hava den betydelse, att på grund därav vissa grupper av prästmän borde uteslutas från deltagande i biskopsval. Domkapitets i Kalmar erinran, att prästmän, som av angivna skäl icke för tillfället vore i prästerlig tjänstgöring, skulle kunna låta kyrkoskriva sig i vilket stift som helst, där de tillfälligtvis bodde och hade sitt hemvist, och där-

igenom vid tid för biskopsval bereda sig rösträtt inom ledigt stift, synes kyrkomötet knappast hava någon praktisk betydelse, då väl ytterst sällan någon prästman kan tänkas blott för att få deltaga i ett biskopsval underkasta sig den procedur, som erfordras för ombyte av kyrkoskrivningsort. Vad angår det från två håll uppställda villkoret för deltagande i biskopsval, att prästman då skulle hava prästerlig tjänstgöring inom stiftet, finner kyrkomötet detta villkor innebära en orättvisa mot många prästmän. Enligt kyrkomötets förmenande gives intet bärande skäl, varför icke t. ex. läroverks- och seminarielärare, vilka äro till prästämbetets utövning behöriga, skulle, även om de icke för tillfället äro i dylik utövning, tillåtas deltaga i val av biskop, vilkens verksamhet ju även omfattar in-seende över dessa lärares utövning av sina tjänstebefattningar. Likaledes synes det hårt, att en obefordrad prästman, som för tillfället icke är missiverad, på sådan grund skulle förlora den rätt att deltaga i dylikt val, som han kanske kort förut ägt och kort efter skulle åter förvärva. För övrigt torde delade meningar kunna i vissa fall uppstå, huruvida en prästman vid en viss tidpunkt är i prästerlig tjänstgöring eller icke, t. ex. då han, under en längre tids förordnande att förestå prästerlig befattning, för en kortare tidsperiod erhåller ledighet för någon sin angelägenhet. — Det har även anmärkts, att genom ett bifall till kyrkomötets framställning rösträtt skulle tillkomma även pensionerade prästmän. Denna fråga var icke aktuell vid den tid, då kyrkomötet avlät sin skrivelse, och kyrkomötet saknade således tillfälle att ingå i prövning av densamma. Kyrkomötet finner för sin del icke något motbjudande i att låta dessa erfarna män, vilka efter väl avslutat livsverk åtnjuta pension, deltaga i val av biskop. Frågan torde för övrigt i denna del hava mycket liten räckvidd, då väl antalet pensionerade prästmän aldrig torde bliva synnerligen stort. — Kyrkomötet har på grund härav kommit till den uppfattningen, att rösträtt vid biskopsval bör tillkomma varje till prästämbetets utövning behörig prästman inom det kontrakt, där han är kyrkoskriven.

I anslutning till dessa sina uttalanden anmälde kyrkomötet, att mötet med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag i ämnet icke kunnat av mötet i oförändrat skick godkännas, för sin del antagit ett förslag till ändrad lydelse av stadgandet av följande avfattning:

»Till detta val kallar prostén i varje kontrakt eller, om han är av laga förfall hindrad, den i hans ställe är förordnad, alla inom kontraktet kyrkoskrivna, till prästämbetets utövning behöriga prästmän.»

Vid anmälan i statsrådet den 3 december 1915 av kyrkomötets sistnämnda skrivelse anförde föredragande departementschefen, att han visserligen icke kände sig övertygad om lämpligheten av den ändring, som kyrkomötet vidtagit i det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget, men att han dock icke funne tillräckliga skäl föreligga att av sådan anledning låta frågan förfalla. Över det av kyrkomötet för dess del antagna lagförslaget inhämtades lagrådets utlåtande, varvid lagrådets flesta ledamöter visserligen funno de av kyrkomötet gjorda avvikelserna från det av Kungl. Maj:t för kyrkomötet framlagda förslaget vara mindre lämpliga men likväl icke ansåge sig av sådan anledning böra avstyrka det av kyrkomötet antagna förslaget.

Ifrågavarande lagförslag förelades härefter riksdagen genom proposition den 14 januari 1916 (nr 22) och blev av riksdagen antaget, varefter lag i ämnet utfärdades den 24 mars 1916 (nr 93).

Denna lagreglering är alltså gällande. Enligt densamma hava sålunda

jämväl präster, som åtnjuta emeritilön, tillagts rösträtt vid biskopsval. Rösträtten skall utövas inom det kontrakt, där den pensionerade prästen är kyrkoskriven. Har han, sedan han blivit emeritus, avflyttat från det stift, vilket han som präst tillhört, äger han följaktligen icke rösträtt vid val av biskop i sistnämnda stift men väl i det stift, där han tagit sin nya bostad.

I anledning av en vid 1934 års kyrkomöte väckt motion har mötet, i skrivelse den 27 november samma år (nr 8), anhållit, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte, att präster, som åtnjuta emeritilön, måtte vid biskopsval bliva röstberättigade inom det stift och kontrakt, där de närmast före tillträdet av emeritilönen haft tjänstgöring. I denna skrivelse har emellertid kyrkomötet, som åberopat kyrkolagsutskottets i ärendet avgivna betänkande, givit uttryck åt den meningen, att det kunde ifrågasättas, huruvida emeriti, som ju avslutat sin egentliga livsgärning, över huvud taget borde äga rösträtt vid biskopsval. Men, yttras det i betänkandet, då de enligt lag äga sådan rösträtt, är det lämpligast, att de utöva denna inom de stift, där de utfört sitt livsarbete.

På sätt framgår av den härförut lämnade redogörelsen tillkommo de bestämmelser, som medfört rösträtt vid biskopsval för de pensionerade prästmännen, helt på kyrkomötets eget initiativ och, kan man säga, under uttrycklig reservation från Kungl. Maj:ts sida mot den därigenom åvägbragta regleringens lämplighet. Av 1934 års kyrkomötes föreliggande skrivelse i detta ämne bör ju nu utan vidare kunna utläsas, det även mötet för sin del vunnits för den uppfattningen, att 1916 års lagstiftningsåtgärd, i vad den berörde de pensionerade prästerna, var förhastad. I själva verket äro de skäl, som redan för tjugu år sedan talade mot ett tilldelande av rösträtt vid biskopsval åt denna kategori av präster, numera ytterligare förstärkta. Spörsmålet kunde möjligen år 1915, då med de då gällande pensioneringsbestämmelserna antalet pensionerade präster ej kunde förväntas bliva synnerligen stort, framstå såsom ägande mindre räckvidd. Förhållandena härutinnan äro, som bekant numera helt ändrade. På grund av 1929 års stadgande om den till 70 år sänkta pensionsåldern och 1936 års lagstiftning, varigenom ett verksamt påskyndande av prästerskapets pensionering möjliggjorts, är antalet pensionerade församlingspräster redan nu ansevärt och kan med säkerhet förväntas komma att under en avsevärd tid framåt ytterligare stegras. Omständigheterna måste ju på grund av vad sålunda förekommit obetingat tala för, att de år 1916 tillkomna bestämmelserna i 3 mom. i 1759 års förordning nu underkastas en sådan omredigering, att därigenom väl lämnas orubbad den rösträtt, som genom sagda lagändring tillades de extra ordinarie församlingsprästerna i gemen, innehavarna av sådana särskilda prästerliga tjänster, som avses i 47 § i gällande lag om tillsättning av prästerliga tjänster, samt präster anställda vid allmän undervisningsanstalt, men däremot den rösträtt, som nu tillkommer de pensionerade prästerna, bringas att upphöra.

Någon erinran mot lagförslaget har från remissmyndigheternas sida icke framställts.

Departementschefen.

Mot de av den sakkunnige föreslagna ändringarna i biskopsvalsförordningen, vilka synas mig vara väl motiverade, finner jag icke anledning till någon anmärkning i sak. I förtydligande syfte har jag dock låtit i den sakkunniges lagförslag vidtaga vissa jämkningar.

Förslaget till förordning om ändringar i 1936 års biskopslönebestämmelser.

Den sakkunnige har erinrat, att de ändrade bestämmelserna enligt författningsförslaget avsåge att göra avlöningsföreskrifterna i 1936 års förordning tillämpliga jämväl å biskopstjänsten i Stockholms-stiftet och därvid, närmare bestämt, låta samma speciella stadganden, som i nämnda förordning reglerade avlöningsförhållandena vid biskopsbeställningen i Visby stift, bliva gällande jämväl för stiftschefsbefattningen i huvudstadsstiftet.

Med mitt från sakkunnigförslaget avvikande ställningstagande i fråga om organisationen av biskopsämbetet i det nya stiftet bortfaller behovet av den utav den sakkunnige föreslagna särregleringen beträffande löneförhållandena för biskopen därstädes. Då anledning torde saknas, att för innehavaren av biskopsämbetet i Stockholms-stiftet fastställa kontantavlöningen till annat belopp än som gemenligen — med undantag för ärkebiskopen och biskopen i Lund — finnes bestämt för biskoparna i riket, påkallas i den förevarande förordningen av år 1936 i första hand blott ett tillägg av sådant innehåll till punkten 6:o i förordningen. I avseende å löneförhållandena i övrigt för biskopen i Stockholms-stiftet bliva härigenom de allmänna bestämmelserna i förordningen omedelbart gällande. I överensstämmelse med vad den sakkunnige föreslagit torde i punkten 21:o i samma förordning böra intagas ett stadgande i anslutning till viss ändring i 3 § kyrkofondslagen, vartill jag strax återkommer.

Jag ber att redan i detta sammanhang få nämna några ord om den erforderliga regleringen av Stockholms-biskopens bostadsförhållanden. Jämlikt bestämmelserna i oförmälda 1936 års förordning gäller såsom huvudregel, att tjänstebostad skall beredas biskop enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i för ändamålet anvisad publik fastighet. Där särskilda förhållanden därtill föranleda, må dock Kungl. Maj:t i stället tilldela biskop antingen åt honom förhyrd tjänstebostad eller hyresersättning till belopp, som för varje gång med hänsyn till förekommande omständigheter bestämmes. Frågan om ett definitivt ordnande av en tjänstebostad för biskopen i Stockholm står i visst samband med sättet för ett nöjaktigt ordnande av lokalfrågan för domkapitlet i huvudstaden. Sistnämnda spörsmål har sedan länge väntat på en lösning. Det nuvarande domkapitlet i Stockholm har nämligen sedan lång tid tillbaka haft och har alltjämt till sitt förfogande, praktiskt taget, endast ett rum, den s. k. kyrksalen i Storkyrkan, vilket rum Storkyrkoförsamlingen — hittills utan ersättning — ställt till denna myndighets disposition. Rummet har fått göra tjänst både såsom sammanträdeslokal för domkapitlet och såsom arbetsrum för dess personal. Behovet av en förbättring av domkapitlets lokalförhållanden har redan och utan samband med stiftsutbrytningen gjort sig gällande. Med hänsyn till den sålunda föreliggande situationen har jag uppdragit åt byggnadsstyrelsen att företaga en preliminär ut-

Departementschefen.

redning rörande en lösning på längre sikt såväl av lokalfrågan för det nya domkapitlet som av spørsmålet om förläggningen i en publik fastighet av en tjänstebostad för biskopen, varvid i första hand skall undersökas, huruvida de erforderliga lokalerna må kunna anskaffas i någon kronan tillhörig eller av kronan eljest disponerad fastighet eller, eventuellt, i någon fastighet i stadens eller församlings ägo. Enligt mitt förslag till stiftsfrågans lösning har det nya domkapitlets verksamhet förutsatts skola taga sin början redan från och med den 1 juli 1942. Då man icke synes kunna räkna med att dessa lokalfrågor för domkapitlet och för biskopens förseende med tjänstebostad skola kunna slutgiltigt lösas till angivna tidpunkt, har jag utgått ifrån att vissa åtgärder för en provisorisk reglering i ifrågavarande hänseenden måste förberedas. I sådant syfte har jag, vad beträffar den blivande biskopens bostadsförhållanden, tillika föranstaltat om en särskild undersökning, huruvida en förhyrd tjänstebostad lämpligen kan åt biskopen anordnas eller om i stället hyresersättning bör åt honom tillsvidare utgå.

Stiftsbildningen enligt mitt härförut framlagda förslag påkallar ändringar i tre ytterligare, efter medverkan av riksdagen tillkomna författningar, nämligen *ecklesiastik boställsordning*, *prästlönereglingslagen* och *kyrkofondslagen*.

Ändringen i boställsordningen avser 6 §, vari ett stadgande bör meddelas av innehåll, att de på stiftsnämnd enligt boställsordningen eller eljest enligt lag ankommande uppgifterna skola för Stockholms stift handhas av stiftsnämnd i annat stift.

I prästlönereglingslagen erfordras en ändring i 5 § av innebörd, att den däri meddelade bestämmelsen om lönen för kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm utgår och ersättes med ett stadgande om lönen för den blivande domprosten i samma stad. Anledning torde icke föreligga att fastställa lönen för denne befattningshavare till annat belopp än som gäller för, bland andra, domprostbefattningen i Göteborg.

I kyrkofondslagen påkallas en ändring i 3 § av innehåll, att till kyrkofonden skall från statsverket årligen utgå, förutom i berörda lagrum angivna ersättningsbelopp, jämväl ersättning för det statsanslag, som för närvarande tillkommer innehavaren av pastor primarietjänsten i Stockholm. Jag ber att i övrigt beträffande denna sistnämnda ersättningsfråga få hänvisa till vad jag därom anfört vid min anmälan den 2 maj 1941 av förslag till vissa ändringar i hithörande författningar (prop. nr 238 år 1941, sid. 7 och 8).

Samtidigt med den inom ecklesiastikdepartementet verkställda överarbetning av de utav den sakkunnige framlagda författningsförslagen, som påkallats av mina härförut mot samma förslag framställda erinringar, ha inom departementet upprättats förslag till lagar om ändring på nyss angivna punkter i boställsordningen, prästlönereglingslagen och kyrkofondslagen.

Föredraganden uppläser härefter ifrågavarande författningsförslag, vilka äro såsom bilagor fogade till detta protokoll (Bil. I—VII), och hemställer föredraganden, att lagrådets utlåtande över de med Bil. I, II och III betecknade förslagen till *lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte, lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval* måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:
Astrid Charpentier.

Förslag

till

L a g**om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863
(nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte.**

Härigenom förordnas, att §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

§ 2.

Svenska kyrkans ombud skola vara samtliga biskopar i stiftet, eller, där någon av dem har förfall, den bland stiftets präster, som domkapitlet i hans ställe väljer; fyra bland teologiska fakultetens professorer, två från vardera av rikets universitet; en vald, med fullmakt å ordinarie ämbete eller tjänst försedd prästman från vart stift; så ock av lekmän valda ombud, nämligen ett från Visby stift, två från vardera av de övriga stiftet samt fem från det eller de valdistrikt, Konungen med avseende å förhandenvarande förhållanden bestämmer. Cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen må ock vid mötet närvara och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten, där de ej äro till ombud vid mötet valda.

§ 4.

I val av de prästerliga ombuden deltaga alla inom distriktet kyrkoskrivna, till prästämbetets utövning berättigade prästmän.
Valet förrättas — — — mötet deltaga.

§ 5.

Inom varje — — — är stadgat.

Två eller — — — sig förena.

Vid val av lekmännens ombud utgör Visby stift ett och vardera av de övriga stiftet två valdistrikt. De särskilda valdistrikten bestämmas till sitt omfång av Konungen.

Samtliga de — — — avgör lotten.

För varje — — — mötet deltaga.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1942.

¹ Senaste lydelse av § 2 se 1903: 109 s. 2, av § 4 se 1893: 77 s. 1 och av § 5 se 1920: 780.

Bil. II.
(åberopad sid. 47.)

Förslag
till
L a g
om upphörande av det särskilda domkapitlet för
Stockholms stad.

Härigenom förordnas som följer:

Med anledning av att Stockholms stad, i enlighet med vad förut denna dag förordnats, från och med den 1 juli 1942 kommer att tillika med vissa kringliggande områden utgöra ett särskilt stift, skall det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samma dag upphöra. I följd härav upphäves från och med sagda dag vad om nämnda domkapitel och pastor primarius i Stockholm stadgas i lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel och förordningen den 11 februari 1687, huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas, så ock vad därom eljest må finnas i lag eller särskild författning föreskrivet.

De ärenden, som av det hittillsvarande domkapitlet för Stockholms stad börjat behandlas men före den 1 juli 1942 ännu icke kunnat bringas till avslutning, skola överlämnas till fortsatt handläggning av domkapitlet i Stockholms stift.

Om förordnande och val första gången av ledamöter jämte suppleanter i domkapitlet i Stockholms stift äger Konungen föranstalta innan den nya stiftsindelningen träder i kraft. För sådant förordnande och val skall, såvitt ske kan, tillämpas vad med avseende å domkapitlen i allmänhet i motsvarande hänseende finnes i lagen om domkapitel stadgat och eljest vad Konungen särskilt föreskriver.

Förslag

till

L a g

**om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759
om biskops- och superintendentsval.**

Härigenom förordnas, att stadgandet i 9 mom. förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval angående lektorers rösträtt vid sådant val skall upphöra att gälla samt att 3 mom.¹ samma förordning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3:o.

Till detta val kallar prostens i varje kontrakt eller, om han är av laga förfall hindrad, den i hans ställe är förordnad alla till prästämbetets utövning behöriga prästmän, som inom kontraktet innehava ordinarie prästerlig tjänst eller sådan särskild prästerlig tjänst, som i 47 § lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster avses, eller anställning vid allmän undervisningsanstalt, så ock annan till prästämbetets utövning behörig, inom stiftet tjänstgörande prästman, som är inom kontraktet kyrkoskriven.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 3 mom. se 1916: 93.

Bil. IV.
(åberopad sid. 47.)

Förslag

till

Förordning

angående ändring i vissa delar av förordningen den 27 november 1936
(nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlö-
nande jämte nya grunder för dispositionen
av därtill avsedda medel.

Härigenom förordnas, att punkterna 6:o och 21:o förordningen den 27 november 1936 med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlö-
nande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel skola erhålla
ändrad lydelse på sätt nedan angives.

6:o.

Följande biskopar skola i kontant lön för år åtnjuta
dels grundlön med här nedan angivna belopp, nämligen

ärkebiskopen	29,000	kronor	
biskopen i Linköpings stift	21,000		»

» i Luleå	»	21,000	»
» i Stockholms	»	21,000	»

dels ock — — — statens befattningshavare.

Biskopen i — — — berörda befattning.

21:o.

a) — — —

e) Likaledes skall kyrkofonden tillföras ersättning av statsverket för det
ränteanslag i kronotonde, för vilket gottgörelse enligt riksstaten för när-
varande skall utgå till innehavaren av den hittillsvarande pastor primarie-
tjänsten i Stockholm.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1942.

Förslag

till

L a g

**om ändrad lydelse av 6 § 1 och 3 mom. ecklesiastik boställsordning
den 30 augusti 1932 (nr 400).**

Härigenom förordnas, att 6 § 1 och 3 mom.¹ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

6 §.

1. I varje stift med undantag av Stockholms stift skall finnas en stiftsnämnd, bestående av fem ledamöter. Tre ledamöter — — — hos nämnden.

Bland ledamöterna — — — vice ordförande.

Ledamot av — — — särskilt förordnas.

3. Instruktion för — — — av Konungen.

För Stockholms stift skola de förvaltningsuppgifter, som jämlikt denna boställsordning eller eljest på grund av bestämmelser i lag tillhöra stiftsnämnd, handhavas av stiftsnämnd i annat stift i enlighet med vad Konungen förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1942.

¹ Senaste lydelse se 1938: 734.

Bil. VI.
(åberopad sid. 47.)

Förslag

till

L a g

**om ändrad lydelse av 5 § lagen den 9 december 1910 (nr 141, s. 27)
om reglering av prästerskapets avlöning.**

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

5 §.

Lön må — — — för komminister.

För domprost vare lägsta lön 8,000 kronor. För domprost i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm skall lönen utgöra 10,000 kronor.

Högsta lönebelopp — — — 5,000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1942.

Förslag

till

L a g**om ändrad lydelse av 3 § första stycket lagen den 30 augusti 1932
nr 404) om kyrkofond.**

Härigenom förordnas, att 3 § första stycket¹ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

Från statsverket utgår till kyrkofonden för varje år ersättning med

dels — — —

dels — — —

dels ock 121,600 kronor för statsanslag, som tillförne åtnjutits av biskopar och pastor primarius eller utgått till biskopslöneregleringsfonden, skolande dessa — — — tillföras kyrkofonden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1942.

¹ Senaste lydelse se 1938: 735.

Bil. A.

Bil. B.
(äberopad sid. 29.)

Statistiska uppgifter rörande ett blivande Stockholms stift.¹

Församling	A n t a l			Folkmängd	Areal land (i hektar)
	pastorat	försam- lingar	präst- tjänster		
Från Uppsala stift	23	34	47	136,027	157,489
<i>Av Sjuhundra kontrakt</i>	1	1	1	1,510	9,467
Ljusterö	1	1	1	1,510	9,467
<i>Roslags västra kontrakt</i>	7	11	14	50,365	44,608
Sollentuna }	1	2	4	{13,485	4,959
Ed }				{1,477	4,152
Vallentuna	1	1	1	1,817	6,360
Sundbyberg	1	1	2	10,992	152
Spånga (med Hässelby villastad)	1	1	3	14,065	5,132
Järfälla	1	1	1	3,680	4,624
Fresta }	1	2	2	{1,101	2,327
Hammarby }				{2,181	2,092
Össebygarn }				{1,134	11,042
Vada }	1	3	1	{216	1,985
Angarn }				{217	1,783
<i>Roslags östra kontrakt</i>	11	14	27	77,558	81,996
Täby	1	1	2	6,322	5,737
Danderyd (med Djursholm och Stocksund)	1	1	4	15,455	2,633
Lidingö	1	1	3	11,440	3,014
Östra Ryd	1	1	1	745	7,198
Österåker	1	1	2	3,165	13,839
Vaxholm (med del av Värmdö)	1	1	2	3,085	1,507
Solna	1	1	5	26,935	1,884
Värmdö }	1	2	3	{2,214	15,853
Möja }				{642	5,273
Djurö }	1	2	2	{1,210	7,734
Närdö }				{177	3,722
Gustavsberg }	1	2	2	{2,463	2,821
Ingarö }				{718	7,271
Bo	1	1	1	2,987	3,510
<i>Startsjö kontrakt</i>	4	8	5	6,594	21,418
Sånga }				{828	2,653
Skå }				{602	1,860
Färentuna }	1	4	2	{791	2,103
Hilleshög }				{470	1,448
Ekerö	1	1	1	1,553	4,560
Adelsö }	1	2	1	{623	3,196
Munsö }				{684	2,753
Lövö	1	1	1	1,043	2,845
Från Strängnäs stift	7	11	15	42,851	78,882
<i>Av Södertörns kontrakt</i>	7	11	15	42,851	78,882
Botkyrka	1	1	2	5,403	8,173
Huddinge	1	1	3 ^a	14,376	13,245
Nacka	1	1	2	10,118	4,789
Saltsjöbaden }	1	2	2	{3,393	840
Tyresö }				{1,920	7,155
Dalarö }				{698	1,925
Ornö }	1	3	3	{395	7,091
Utö }				{181	4,477
Västerhaninge }	1	2	2	{2,869	11,872
Muskö }				{382	4,010
Österhaninge	1	1	1	3,116	15,305
Stockholms stad	19	19	80	590,543	13,708
<i>Sammanlagt för Stockholms stift</i>	49	64	142	769,421	250,079

¹ Uppgifterna avse förhållandena den 1/1 1941. ² Sammanslås till ett pastorat först från och med den 1/1 1943. ³ Antal tjänster från och med den 1/1 1942, detsförinnan blott 2.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 i förordningen den 16 november 1863
(nr 61, sid. 3) angående allmänt kyrkomöte¹.

Härigenom förordnas, att stadgandet i sista stycket av § 5 i förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte skall upphöra att gälla samt att berörda paragraf i övrigt ävensom §§ 2 och 4 i samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

§ 2.

Svenska kyrkans ombud skola vara samtliga biskopar i stiftet, eller, där någon av dem har förfall, den bland stiftets präster, som domkapitlet i hans ställe väljer; fyra bland teologiska fakultetens professorer, två från vartdera av rikets universitet; en vald, med fullmakt å ordinarie ämbete eller tjänst försedd prästman från vart stift; så ock av lekmän valda ombud, nämligen ett från Visby stift, två från vartdera av de övriga stiftet samt fem från det eller de valdistrikt, Konungen med avseende å förhandenvarande förhållanden bestämmer. Cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen må ock vid mötet närvara och deltaga i överläggningarna, men ej i beslutet, där de ej äro till ombud vid mötet valda.

§ 4.

I val av de prästerliga ombuden deltaga alla inom valdistriktet kyrkoskrivna, till prästämbetets utövning berättigade prästmän.

Val förrättas — — — mötet deltaga.

§ 5.

Inom varje — — — är stadgat.

Två eller flera — — — sig förena.

Vid val av lekmännens ombud utgör Visby stift ett och vartdera av de övriga stiftet två valdistrikt. De särskilda valdistrikten bestämmas till sitt omfång av Konungen.

Samtliga de — — — avgör lotten.

För varje — — — mötet deltaga.

Denna lag skall träda i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av § 2, se: 1903: 109 sid. 2, av § 4, se: 1898: 77, och av § 5, se: 1920: 780.

Förslag

till

L a g

**om ändring i vissa delar av lagen den 13 november 1936
(nr 567) om domkapitel.**

Härigenom förordnas, att stadgandena i 2 § 2 mom., 3 § 3 mom., andra punkten av 4 § 5 mom., 13 § 2 mom. och 14 § 2 mom. lagen den 13 november 1936 om domkapitel ävensom alla övriga i samma lag förekommande särskilda stadganden beträffande Stockholms stad, dess församlingar och prästerskap, om Stockholms domkapitel samt rörande pastor primarius eller sekreteraren vid nämnda domkapitel skola upphöra att gälla; skolande vad i samma lag stadgas beträffande domkapitel i stift i allo äga tillämpning i fråga om domkapitlet i Stockholms stift.

Denna lag skall träda i kraft å dag, som Konungen bestämmer. Med lagens ikraftträdande upphävas i förordningen den 11 februari 1687, huru med rättegång uti domkapitlet skall förhållas, eller eljest i lag eller särskild författning förekommande stadganden, som strida emot vad i följd av Stockholms stifts inrättande skall enligt denna lag vinna tillämpning.

Om förordnande och val första gången av ledamöter jämte suppleanter i domkapitlet i Stockholms stift äger Konungen föranstalta innan den nya stiftsindelningen träder i kraft; skolande härför gälla, vad beträffande domkapitel i stift med avseende å sådant förordnande och val i allmänhet finnes i lagen om domkapitel stadgat, eller vad Konungen, i den mån så finnes påkallat, i sådant hänseende särskilt förordnar.

Förslag

till

L a g

**om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759
om biskops- och superintendentsval.**

Härigenom förordnas, att stadgandet i sista punkten i 9 mom. förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval skall upphöra att gälla samt att 3 mom.¹ samma förordning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

3:o

Till detta val kallar prosten i varje kontrakt eller, om han är av laga förfall hindrad, den i hans ställe är förordnad alla till prästämbetets utövning behöriga prästmän, som inom kontraktet innehava ordinarie prästerlig

¹ Senaste lydelse, se: 1916: 93.

tjänst eller sådan särskild prästerlig tjänst, som i 47 § lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster avses, eller anställning vid allmän undervisningsanstalt, så ock i övrigt en var till prästämbetets utövning behörig, till tjänstgöring inom stiftet antagen extra ordinarie prästman, som, utan att innehava tjänst eller anställning som ovan sagts, är inom kontraktet kyrkoskriven.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i vissa delar av förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlöande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel.

Häri genom förordnas, att punkterna 5:o, 6:o, 7:o, 8:o och 21:o skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

5:o.

Biskoparna i Visby och Stockholms stift skola en var, i enlighet med vad särskilt blivit förordnat, såsom prebende innehava, den förre, kyrkoherdetjänsten i Visby församlings pastorat och, den senare, kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingens pastorat i Stockholm. Utöver vad sålunda är förordnat, må icke med biskopstjänst förenas annan allmän tjänst.

Med biskopstjänst — — — äga rum.

6:o.

Följande biskopar — — — statens befattningshavare.

Biskoparna i Visby och Stockholms stift, vilka i egenskap av kyrkoherdar, varom under punkt 5:o sägs, uppbära avlöning, utgående i därför stadgad särskild ordning, skola vardera vid sin biskopstjänst äga åtnjuta lönefyllnad så bestämd, att biskopens kontanta lön för året uppbäras till ett belopp av 21,000 kronor jämte dyrtidstillägg därå enligt de bestämmelser, som ovan angivits skola för övriga biskopar tillämpas. Vid bestämmande — — — berörda befattning.

7:o.

För tid, varunder vid biskopstjänst utgående kontant lön eller, i fråga om biskopstjänsterna i Visby och Stockholms stift, lönefyllnad åtnjutes av tjänst- eller nådårsberättigad dödsbodelägare eller, jämlikt vad särskilt

är stadgat, uppbäres av prästerskapets änke- och pupillkassa, må Kungl. Maj:t tillerkänna utnämnd biskop, som trätt i utövning av tjänsten, lönersättning, högst motsvarande lönens eller lönefyllnadens belopp.

8:o.

a) Tjänstebostad beredes — — — upplåtna bostadslägenheten. Vad sålunda stadgats i fråga om tjänstebostad för biskop och hyresersättning därför skall dock icke gälla för biskoparna i Visby och Stockholms stift, så länge dessa i egenskap av kyrkoherdar, varom under punkt 5:o sägs, äga åtnjuta förmån av fri bostad — vare sig i prästgård, upplåten enligt ecklesiastik boställsordning — eller eljest i av pastoratet tillhandahållen bostadslägenhet — eller de, i stället för sådan bostad av pastoratet uppbära hyresersättning.

b) Ät biskop upplåten tjänstebostad ävensom — för tid, varunder kyrkoherdetjänsten i Visby pastorat eller kyrkoherdetjänsten i Storkyrkoförsamlingens pastorat i Stockholm är med biskopstjänsten i vederbörande stift förenad — av biskopen i Visby, respektive i Stockholms stift disponerad prästgård eller av pastoratet eljest upplåten tjänstebostad må, i den ordning och omfattning Kungl. Maj:t föreskriver, genom det allmännas försorg fördes med möblering för högst fyra till representation avsedda rum.

c) — — —

21:o.

a) — — —

e) Likaledes skall kyrkofonden tillföras ersättning av statsverket för det ränteanslag i kronotionde, för vilket gottgörelse enligt riksstaten för närvarande utgår till innehavaren av den indragna pastor primarietjänsten i Stockholm.

Denna förordning skall träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 6 oktober 1941.

Närvarande:

justitieråden	FORSSMAN, BELLINDER,
regeringsrådet	LUNÐEVALL,
justitierådet	STERZEL.

Enligt lagrådet den 3 oktober 1941 tillhandakommet utdrag av protokoll över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 september 1941, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte, lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av kammarrådet T. Wohlin.

Lagrådet yttrade: Förslaget till lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad torde böra inledas med en bestämmelse av innehåll att det särskilda domkapitlet skall upphöra den dag, då förordnande att Stockholms stad tillika med vissa kringliggande områden skall utgöra ett särskilt stift träder i kraft. I sammanhang härmed böra jämväl i övrigt vissa jämkningar av redaktionell art vidtagas i förslaget. Övriga lagförslag lämnar lagrådet utan erinran.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 oktober 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge lagrådets den 6 oktober 1941 avgivna utlåtande över de den 26 september 1941 till lagrådet remitterade förslagen till lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte, lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval.

Föredraganden anför:

I anslutning till lagrådets erinran beträffande avfattningen av den inledande bestämmelsen i förslaget till lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad ha inom ecklesiastikdepartementet vidtagits vissa jämkningar i nämnda förslag ävensom, med avseende å ikraftträdandebestämmelsen, i den föreslagna lagen om ändringar i kyrkomötesförordningen.

Vid anmälan av Stockholms stiftsfråga den 26 september 1941 meddelade jag, att byggnadsstyrelsen erhållit i uppdrag att företaga en preliminär utredning rörande en lösning på längre sikt såväl av lokalfrågan för domkapitlet som av spörsmålet om förläggningen i en publik fastighet av tjänstebostad för biskopen i det nya stiftet. En dylik utredning har numera verkställts av byggnadsstyrelsen. Ett sammandrag av styrelsens utlåtande i frågan torde få såsom bilaga fogas till dagens protokoll i detta ärende (Bil. 1). Till de i byggnadsstyrelsens utlåtande framförda alternativen för en mera bestående lösning av hithörande frågor torde icke i närvarande läge något ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida påkallas. På sätt jag tidigare framhållit erfordras nämligen för varje fall för tiden närmast efter den 1 juli 1942 en provisorisk reglering härutinnan. Byggnadsstyrelsen har också i sitt utlåtande framställt förslag i sådant syfte. I avseende å biskopens bostadsförmån har byggnadsstyrelsen härvid ansett lämpligast, att denne tills vidare tillerkännes viss kontant hyresersättning, vilken av ämbetsverket föreslagits att utgå med 6,000 kronor för år. Emot detta förslag torde icke

föreligga anledning till någon erinran. Vad beträffar tillgodoseendet av det nya domkapitlets lokalbehov under provisorietiden kan jag i detta sammanhang inskränka mig till att nämna, att Storkyrkoförsamlingen utfäst sig att tills vidare från och med den 1 juli 1942 ställa den s. k. kyrksalen i Storkyrkan hyresfritt till förfogande för det nya domkapitlets verksamhet.

Storleken av den årliga merkostnad, som den nya stiftsindelningen enligt det framlagda förslaget skulle komma att draga, är till stor del beroende av huru anslagsbehovet för det nya domkapitlet bestämmes. Frågan härom är för närvarande föremål för närmare utredning. Preliminärt har emellertid ett överslag av de ifrågakommande kostnaderna verkställts inom ecklesiastikdepartementet. Denna överslagsberäkning har givit vid handen, att merkostnaden för det föreslagna nya stiftet under de närmaste åren torde kunna begränsas till i avrundat tal 29,000 kronor för år. Härvid har beräknats, att för Storkyrkoförsamlingen skulle uppkomma en besparing av cirka 6,500 kronor, medan för statsverket och kyrkofonden skulle uppstå en merutgift av tillhoppa 35 à 36,000 kronor. Kyrkofonden skulle först och främst komma att belastas med utgifter för avlönande av en ny biskop, inklusive hyresersättning m. m. omkring 29,600 kronor, varemot skulle svara dels en inkomst av 4,400 kronor i form av anslag å statsbudgeten (för närvarande tillkommande pastor primarius såsom tiondeanslag) och dels en utgiftsminskning av 1,100 kronor, motsvarande nu utgående avlöningsmedel åt kyrkoadjunkt. Härigenom skulle för kyrkofonden uppstå en nettoökning av $(29,600 - 4,400 - 1,100 =) 24,100$ kronor. Vidare uppkommer en ökning av utgifterna till avlöningar och omkostnader vid Stockholms domkapitel, preliminärt uppskattad till omkring 11,600 kronor. Enligt vad statskontoret framhållit torde även komma att uppstå behov av viss personalförstärkning å ämbetsverkets fondbyrå. Därest statsverket, på sätt nu är fallet, allttjämt skulle svara för alla utgifter för Stockholms domkapitel, komme sistnämnda kostnadsökning att helt drabba statsverket. I avseende å fördelningen mellan statsverket och kyrkofonden av domkapitlens kanslikostnader m. m. har emellertid, såsom här efteråt i korthet skall beröras, vid de preliminära kostnads kalkylernas uppgörande ifrågasatts, huruvida icke viss ändring i det hittills tillämpade beräkningsförfarandet vid denna fördelning betingades av den föreslagna nya stiftsorganisationen.

Överflyttningen av vissa arbetsuppgifter från domkapiteln i Uppsala och Strängnäs till Stockholms domkapitel respektive statskontoret kommer nämligen att för de två förstnämnda domkapitelskanslierna åstadkomma en viss lättnad i arbetsbördan. I vad mån denna lättnad kan resultera i minskat medelsbehov för dessa två kanslier, är för närvarande föremål för utredning. Den utgiftsminskning, som torde komma att inträda, kommer, under förutsättning av oförändrat beräkningsförfarande vid utgiftsfördelningen, i lika grad kyrkofonden och statsverket tillgodo, trots att de däremot svarande utgifterna under samma förutsättning skulle helt bäras av statsverket. Det är med hänsyn till denna konsekvens, som en än-

dring i gällande beräkningssätt kan ifrågasättas. Härvid synas två alternativ närmast erbjuda sig. Enligt det ena skulle kyrkofonden belastas med viss högre andel än 50 % av kostnaderna för domkapitelskanslierna i Uppsala och Strängnäs, medan i övrigt ingen ändring skulle vidtagas i fördelningsförfarandet, i följd varav kostnaderna för domkapitlet i Stockholms stift helt skulle falla på statsverket. Enligt det andra alternativet skulle den nuvarande metoden för kostnadernas fördelning ändras därhän, att kansli-kostnaderna för samtliga domkapitel, däri inbegripet domkapitlet för Stockholms stift, fördelas med hälften på statsverket och hälften på kyrkofonden. Att kyrkofonden skulle bidra till de merutgifter, som statskontorets handhavande av vissa stiftsnämndsgöromål kan komma att medföra, läser icke böra ifrågasättas. Anmärkas må, att en lösning i anslutning till det senare av nämnda två alternativ icke torde kunna anses strida mot bestämmelserna i kyrkofondslagen i dess lydelse jämlikt lagen den 9 december 1938 (nr 735).

I en inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria ha de här antydda problemen diskuterats, varvid av praktiska skäl förordats en lösning i enlighet med det senare av de bägge alternativen. *Statskontoret* har i häröver avgivet utlåtande givit uttryck åt den uppfattningen, att vid ett val mellan dessa två alternativ det först nämnda synes vara att föredraga. Emellertid har statskontoret framhållit svårigheterna att taga bestämd ståndpunkt i ämnet, innan närmare klarhet vunnits rörande storleken av å ena sidan utgiftsökningen för Stockholms domkapitel och å andra sidan utgiftsminskningen vid Uppsala och Strängnäs domkapitel. *Kammarkollegiet* har utgått ifrån att någon ökning av kyrkofondens utgifter för stiftsnämndernas verksamhet icke borde föranledas av ifrågavarande omorganisation och har för sådant fall icke velat motsätta sig en lösning i enlighet med det alternativ, som förordats i promemorian, ehuru kollegiet synes finna det andra alternativet principiellt riktigast. Såväl statskontoret som kammarkollegiet ha emellertid ifrågasatt, att nuvarande beräkningssätt vid kanslikostnadernas fördelning alltjämt bibehölles oförändrat och att statsverket alltså skulle få svara för hela kostnaden för det blivande domkapitlet i Stockholms stift.

För egen del är jag icke beredd att nu taga definitiv ställning till denna fråga om kostnadsfördelningen. Det slutliga avgörandet torde böra ankomma på Kungl. Maj:tt och riksdagen i samband med prövningen av de ändringar i de berörda domkapitelskansliernas anslagsbehov, som må bliva en följd av det nya stiftets inrättande. Jag vill dock redan nu framhålla, att en lösning givetvis bör väljas, som i betraktande av alla på frågan inverkan- de omständigheter må finnas mest skälig och praktisk.

Enligt gällande avlöningsbestämmelser för biskoparna äro dessa pliktiga att underkasta sig jämkning i åligganden och förändring av stifts område, som i vederbörlig ordning föreskrives. Något hinder för den föreslagna regleringens omedelbara genomförande föreligger med hänsyn till de rättigheter, som äro förbundna med innehavet av biskopsämbetena i de två exkorporeringsstiften, därför icke.

På sätt förut framhållits, påkallar inrättandet av det nya stiftet ändringar i vissa författningar av kyrkolags natur. Vid sådant förhållande kräver

förslaget om den nya stiftsindelningen medverkan av allmänt kyrkomöte, nämligen såvitt avser angivna ändringars genomförande. Med hänsyn till naturen av föreliggande ärende synes emellertid önskvärt, att tillfälle beredes kyrkomötet att avgiva yttrande jämväl i ärendet i övrigt.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte dels inhämta kyrkomötets yttrande över förslaget om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden, dels ock, jämlikt § 87 regeringsformen, inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner förutnämnda till lagrådet remitterade, inom ecklesiastikdepartementet i vissa delar jämkade förslag till *lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte, lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval* av den lydelse, bilaga¹ vid detta protokoll utvisar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till kyrkomötet skall avlätas skrivelse av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
G. v. Krusenstjerna.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med de vid skrivelsen till kyrkomötet fogade lagförslagen, har här uteslutits.

Bil. 1.

(äberopad sid. 61.)

Sammandrag av byggnadsstyrelsens skrivelse den 29 september 1941 till chefen för ecklesiastikdepartementet angående lokaler åt domkapitlet och till tjänstebostad åt biskopen i ett blivande Stockholms stift.

Enligt vad byggnadsstyrelsen erfarit har tidigare diskuterats att för ifrågasvarande ändamål taga i anspråk ett av de s. k. gymnasiehusen på Riddarholmen. Emellertid torde en sådan lösning av dessa lokalfrågor vara utesluten, då gymnasiehusen oundgängligen torde bliva erforderliga för tillgodoseende av aktuella lokalbehov för vissa av de till Riddarholmen förlagda centrala ämbetsverken. De enda staten tillhöriga fastigheter inom Storkyrkoförsamlingen, som enligt styrelsens mening skulle kunna komma i fråga för nu avsedda ändamål, äro det s. k. Oxenstiernska palatset, Storkyrkobrinken 2, och kontrollstyrelsens f. d. hus Svartmangatan 9.

Oxenstiernska palatset, som för närvarande disponeras av finansdepartementet, kan tänkas bliva disponibelt i samband med uppförande av en nybyggnad å de av Stockholms stad till kronan överlättna tomterna mellan Storkyrkobrinken, Västerlånggatan samt Salvii gränd och Myntgatan. Inom en sådan nybyggnad torde komma att beredas lokaler för bland annat statsdepartementen, och det kan då förutsättas att finansdepartementet där erhåller lokaler i sådan omfattning, att Oxenstiernska palatset kunde av departementet utrymmas. När byggnaden sålunda eventuellt skulle kunna bliva disponibel för nu ifrågasvarande ändamål kan givetvis icke för närvarande bedömas, men torde man kunna utgå ifrån, att det kommer att dröja ett flertal år. Denna byggnad skulle med hänsyn till sitt läge och sin förnämliga arkitektur i särskilt hög grad lämpa sig för ändamålet. Till bottenvåningen skulle sålunda kunna förläggas en vaktmästarbostad samt domkapitlets sessionsrum. Den låga våningen en trappa upp skulle lämpligen kunna inrymma domkapitlets övriga lokaler samt två tjänarrum för biskopen. Till våningen två trappor upp skulle kunna förläggas tre till biskopsbostaden hörande representationsrum. I våningen tre trappor upp, som är mycket låg, böra inrymmas kök, ett mindre vardagsrum samt två sovrum. Den mycket höga våningen fyra trappor upp lämpar sig för anordnande av bibliotek, arbetsrum för biskopen samt biskopens och biskopinnans sovrum. Slutligen finnes möjlighet att bereda plats för ett mindre gästrum i vindsvåningen. På grund av byggnadens stora höjd torde det vara ofrånkomligt att anordna en personhiss.

Fastigheten Svartmangatan nr 9 torde kunna bliva disponibel för nu avsedda ändamål inom en nära framtid, då den jämlikt nådigt beslut den 1 mars 1940 endast utnyttjas såsom lokal för kommittéer och sakkunniga m. m. Sålunda disponerar för närvarande statistiska centralbyrån lokalen i fråga för folkräkning, men det torde icke möta större svårigheter att tillgodose detta mera tillfälliga lokalbehov på annat sätt. Fastighetens läge är visserligen icke så dominerande som Oxenstiernska palatsets men synes dock fullt tillfredsställande. Sedan sanering av det inre av kvarteret Cepheus, där fastigheten är belägen, numera genomförts enligt fastställd plan, utom vad beträffar här ifrågakomna och angränsande fastighet, hava rummen mot gården fått fullt tillfredsställande dagsbelysning, och gaturummen i byggnadens

dens övre våningar äro även fullt tillräckligt belysta. Vid ett utnyttjande av denna fastighet till domkapitelslokal och biskopsbostad måste förutsättas, att den till fastigheten hörande gårdsflygeln rives och den fastställda kvarterssaneringen sålunda genomföres för kronans del. Då det kvarstående gatuhuset är väl stort att i sin helhet kunna utnyttjas för ändamålet, torde byggnaden lämpligen böra i vertikal led uppdelas efter den genom byggnaden tvärgående muren, varvid den norra delen av byggnaden bör tagas i anspråk för annat ändamål. Enligt vad byggnadsstyrelsen under hand erfarit skulle denna del av byggnaden lämpligen kunna utnyttjas för Storkyrkoförsamlingens behov, om den icke skulle behöva tagas i anspråk för tillgodoseende av något statligt lokalbehov. I den södra delen av byggnaden skulle vaktmästarbostaden bibehållas i bottenvåningen, där jämväl erforderliga arkivutrymmen skulle kunna erhållas. Våningen en trappa upp skulle upptagas av domkapitlets ämbetslokaler jämte tre till biskopsbostaden hörande rum, under det att våningarna två och tre trappor upp i sin helhet skulle disponeras av biskopen.

Några staden eller Storkyrkoförsamlingen tillhöriga byggnader, som lämpligen skulle kunna utnyttjas för nu ifrågakomna ändamål, finnas icke tillgängliga.

Även om fastigheten Svartmangatan nr 9 skulle komma att tagas i anspråk för domkapitlet och biskopen torde det icke vara möjligt att lokaler skulle för ändamålet kunna hinna iordningställas redan till den 1 juli 1942, utan torde det bliva erforderligt att för tiden närmast efter sagda dag provisoriskt ordna här berörda lokalfrågor.

Vad beträffar domkapitlets ämbetslokaler har styrelsen erfarit, att Storkyrkoförsamlingens kyrkoråd den 4 september 1941 beslutit att ställa domkapitelslokalen i Storkyrkan till det nya domkapitlets förfogande. Utöver nämnda lokal skulle under provisorietiden för domkapitlet erfordras tre smärre rum, nämligen ett för biskopen, ett för stiftssekreteraren samt ett för skrivbiträde. Storkyrkolokalen är emellertid behäftad med vissa brister, såväl vad beträffar uppvärmning som belysning. Med hänsyn härtill och då i varje fall förhyrning av ytterligare rum är erforderlig, torde det enligt styrelsens mening kunna ifrågasättas, om det icke vore lämpligare att förhyra en lokal om två smärre rum och ett större, vilket senare skulle kunna utnyttjas såsom sessionsrum och samtidigt såsom tjänsterum för stiftssekreteraren, vilken alltid skall närvara vid domkapitlets sammanträden. En sådan lokal torde kunna förhyras för omkring 3,000 kronor per år.

Vad slutligen angår regleringen av biskopens bostadsförhållanden under provisorietiden synes det byggnadsstyrelsen lämpligast, att denna fråga ordnas genom att biskopen under denna tid tillerkännes hyresersättning. Denna hyresersättning torde skäligen kunna bestämmas till cirka 6,000 kronor, för vilket belopp det torde vara möjligt att förhyra en för ändamålet lämplig lägenhet.

Bilaga 2.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden m. m.

Till Konungen.

I skrivelse till kyrkomötet den 17 oktober 1941, nr 8, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av skrivelsen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för den 26 september och den 17 oktober 1941 samt av protokollet i lagrådet den 6 oktober 1941, begärt kyrkomötets yttrande *dels* över däri avgivna förslag om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden, *dels ock* huruvida kyrkomötet godkände vid skrivelsen fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte,

2) lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt

3) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval.

Det synes kyrkomötet, som om det framlagda förslagets genomförande skulle i sak på ett tillfredsställande sätt tillgodose behovet av förbättrad kyrklig organisation inom Stockholm med omnejd. Mot den föreslagna områdesbestämningen för det nya stiftet har kyrkomötet ej heller något att erinra. Den föreslagna anordningen i avseende å stiftsnämndsförvaltningen anser kyrkomötet också böra, i avvaktan på närmare erfarenhet av densammas funktionsduglighet, godtagas.

Den i skrivelsen berörda frågan om den blivande biskopens uppgifter såsom legal ställföreträdare för ärkebiskopen i hans egenskap av ledare av vissa centrala kyrkliga institutioner synes vara av den natur, att en närmare utredning därav erfordras. Då vidare den definitiva regleringen förutsätter en ändring av de ifrågavarande institutionernas stadgar, utgår kyrkomötet ifrån, att frågan ånyo kommer under kyrkomötets bedömande. Ett ståndpunktstagande i nu förevarande sammanhang lär förty icke vara påkallat.

De i samband med den nya stiftsbildningen uppkommande frågorna om befordringsrätt och stiftsband synas vara av den omfattande beskaffenhet, att de icke kunna nu överblickas. Kyrkomötet anser sig i detta sammanhang blott böra erinra om det betänkliga i en uppluckring av stiftsbandet och därmed följande upplösning av vissa för församlingarnas valrätt väsentliga förutsättningar.

I övrigt har kyrkomötet icke funnit anledning till erinran i anledning av det framlagda förslaget liksom ej heller mot de vid detsamma fogade författningsförslag.

På grund av vad ovan anförts får kyrkomötet i underdånighet förklara sig *dels* icke hava något att erinra mot det framlagda förslaget om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden, *dels ock* godkänna de vid Eders Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av §§ 2, 4 och 5 förordningen den 16 november 1863 (nr 61, s. 3) angående allmänt kyrkomöte,
- 2) lag om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad samt
- 3) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval.

Stockholm den 18 november 1941.

Underdånigst

ERLING EIDEM

G. H. Berggren.